

Metropoolia

Sest sina saad Kristuse
tunnistajaks kõigile inimestele
selles, mida sa oled näinud
ja kuulnud. (Ap. 22,15)

Me tunnistame armu,
kuulutame halastust,
ei varja heategusid.
(Suurest veepühitsuspalvest)

Foto: John Mindala

Liturgia Pühal ja Suurel Õigeusu Kirikukogul Chaniá Peetruse ja Pauluse kirikus (vt lk 3).

*Sa oled austatud, Kristus, meie Jumal,
kes Sa kalamehed targaks tegid,
kui neile Püha Vaimu maha saatsid ja nende
läbi maailma võrku püüdsid.
Inimesearmastaja, au olgu Sulle!*

(Nelipühi tropar)

Kõne EAÕK Täiskogul 2016. Metropoliit Stefanus Lk 2–3 / Püha ja Suure Õigeusu Kirikukogu läkitus Lk 3–4 / EAÕK vaimulike andmebaasidest. Heike Härma Lk 5 / Digitaalvahendid ja õigeusu karjasetöö. Nunn Theoktisti Lk 6 / Katehhees. Püha Nikolai Kavasila, metropoliit Nikolai, ülempreester Konstantin Kokla ja ülempreester Mattias Palli Lk 7–9 / Tänu Sulle! Raul Keskküla. Lk 9 / Miks korraldada perelaagrit? Preester Aabraham Tölpt Lk 10–11 / Õigeusu nimedest. Ülempreester Mattias Palli. Lk 12–13 / Palverännak Poolas. Age Ploom Lk 20.

KÕRGESTIPÜHITSETUD METROPOLIIT STEFANUSE KÕNE KIRIKU TÄISKOGUL 2016

Kallid vennad Kristuses, Tartu piiskop Eelija, Pärnu-Saare piiskop Aleksander ja Kristuselinna piiskop Makarios, väga austatud arhoniid, armsad meie Kiriku preestrid ja diakonid, kallid õed püha Johannese skiitast, austatud koguduste esindajad!

Jällegi, nagu me oleme seda teinud korrapäraselt juba alates juunist 1999, oleme üksmeelselt siia kogunenud Püha Vaimus meie püha piiskopmäärtri Platoni pilgu alla, et koos vaadata üle oma läinud aasta tegemisi.

Kui ma märgin, et meil lasub kohustus kokku tulla üksmeeles Püha Vaimus, siis sellega tahan teie ees selgelt toonitada midagi, mida on viimasel ajal vähem silmas peetud: me peaksime tunnetama teatud pühaduslikku mõõdet; see peaks olema esmane ning valitsema kõikide meie tegude ja kohustuste üle.

Selles mõttes tekitab meie praeguse põhikirja praktiline elluviimine (mille aluseks on minu arvates juba selle koostamisest saati olnud pigem ilmalik vaade ühiskonnale) selgeid ebakõlasid, mis tõukab eemale meie kristlikku ja vaimset elukogemust, sest see ei vasta ajuti õigeusu Kiriku õigele kristlikule praktikale.

Me oleme selle maailma suhtes kindlad ja painutame ennast ühiskonna seaduste ees, mille sees me areneme ning teeme kõik vajaliku, nii palju, kui on meie võimuses, et hallata heaperemehelikult oma maja targalt, hoolsalt ja kokkuhoidlikult. Kuid samas, me ei ole sellest maailmast ning sellepärast ei saa me jätta käitumata Jumala tahte ning selle kohaselt, mida Päästja nõuab oma evangeeliumis. Paistab, et paljud meie Kiriku liikmed, kes on seatud hingekarjase või administratiivsetele ametikohtadele, ei mõista piisavalt seost selle maailma asjade ning tulevase elu vahel Jumala riigis. Seepärast juhtub, et inimestevahelised suhted viivad tülideni ja mitte selleni, mis on õige Jumala Kirikus – kooskõla ja armastuse juurde.

Et parandada ebakõla vaimsuse ja ilmalikkuse vahel, otsustasin moodustada

redaktsioonikomisjoni meie põhikirja ülevaatamiseks. Kõik see toimub kolmes järjus: esimene algab järgmisel oktoobril, kui tuleb kokku preestrite komisjon ülempreester Mattias Palli juhatusel. Teine järk algab detsembris, mil meie Püha Sinod vaatab üle komisjoni ettepanekud, ning kolmas toimub märtsis 2017. aastal kogu meie vaimulikkonnana ja piiskopkondade nõukogude ilmalike liikmete osalusel selleks, et anda viimast lihv vi põhikirja ülevaadatud tekstile. Loodame, et see tekst saab valmis ning võetakse vastu järgmisel täiskogul 2017. aastal.

Me kõneleme ja käitume pahatihti, nagu me ei tunneks põhimõtet, mille kohaselt kogu elu Kirikus toimub Püha Kolmainu nimel ning Püha Vaimu juhtimisel. Veelkord: püüdmata silmi kinni pigistada meie nappide aineliste vahendite suhtes, mis on meie kasutuses ainsal eesmärgil: lihtsustada meie ülesannet siin maa peal, tuletan ometi jõuliselt meelde, et Kiriku peamine ülesanne saab olla ainult vaimset laadi. See on usklike kogukonnana liitmine, toetamine, harimine, ülespoole juhtimine elu igal ajahetkel, tõerajale juhatamine, vaimsete ja kõlbeliste kõrvalekallete ravimine, mis valitsevad maailma igal ajajärgul. Teisisõnu on see oma evangeelse tunnistuse andmine maailmas ehk „kõikidele rahvastele” Jumala ainsa tõe näitamine, nii nagu ülestõusnud Kristus nõuab meilt Matteuse evangeeliumi järgi (28:19-20): „Minge siis, tehke jüngeriteks kõik rahvad, ristides neid Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse ja õpetades neid pidama kõike, mida mina olen teil käskinud!”

Maailm januneb tõe, lootuse, valguse, elu ja ehtsuse järele. Jäädes Püha Vaimuga kooskõlla, kinnitame talle ning tagame oleku, mis on vaba laimust, valedest kompromissidest, kahtlastest võimalustest ning kasutatutest ja jaburatest väljaastumistest ja hooplemistest. Elada Püha Vaimuga kooskõlas tähendab keelduda paigutamast end tardunud, kui mitte öelda surnud religiooni, ja välja kuulutamast sisutuid teoloogilisi liialdusi, mis on pealiskaudsed ja silmakirjalikud; see on selja pööramine leigele ning iseloomutule usule, mis põhjendab ennast tuntud ettekäändega, et „me ei saa teha muud kui teised inimesed, kuivõrd alati on nii olnud”.

Teisalt, ma jätan teid mõtisklema oma südametunnistuse üle. Ma küsin eranditult teie kõigi käest selle jõulise ja nõudliku küsimuse: mida me oleme tänaseni teinud meie Kirikuga? Iseäranis, mida me teeme temaga tulevikus...?

Ja ma ei saa teie eest varjata, et heites järjepidevalt pilku üle terve meie kirikliku valduse, tunnen tihti, et mu hing on jõudnud punkti, kus ta hakkab „kurbuse kätte surema”. Kas see on tingitud sellest, et laseme end ilmalikkusel kergelt võluda? Kas see on sellest, et oma usu selge kinnitamise asemel otsime endale õigustusi südame ja vaimu leigusest, oma kalduvusest kahekeelsusele, võõrandumisest oma teoloogiast, mis pole meie jaoks enam ühe ja ainulaadse tõe väljendus, asendades selle mingi kokkusegatud õpetusega, mille loogikal puudub ususaladuse mõõde, kompromisside õigustamise ning puhtilmaliku hingehoiusuunitluse märgi all? Selles kõiges on kindlasti tõtt, kuid on ka palju enamat.

See enam ongi inimese süda. Ma ei julgekski seda vägisi muuta. Sellepärast ma ütlesingi: ma jätan teid mõtisklema oma südametunnistuse üle.

Minu jaoks ei ole õigeusklik see, kes seda vaid tahab või väidab end olevat. Ilma tõelise usuta, ilma ehtsa askeesita pole õigeusu elukogemust. Seda õpitakse palvega, võttes usinalt osa jumalateenistustest ja salastustest, eriti pihist ja armulauast. Seda õpitakse Jumala käskudele kuuletudes, austades oma ligimest ja arvestades temaga, pideva pingutamise ja selle nimel, et kõikjal, kus me oleme, valitseks rahu, kooskõla, armastus ja austus kõige vastu, mida pühad üleilmsed kirikukogud on õpetanud. Seda võib saavutada ülestõusnud Kristuse igavese elu lootuses ja kindluses, mitte aga raha kiusatuse, tühja hiilguse ja võimu kaudu, mille ainus tagajärg on killustumine.

See on muidugi meie kõigi mure. See puudutab kõiki ja eriti meid, vaimulikke, ning teid, meie koguduste esindajaid, kes te kindlustate ja ehitate üles seda elu Kristuses seal, kus teid on valitud koguduseliikme-

te poolt, täitmaks oma erilist ning eelkõige vaimset ja kiriklikku ülesannet.

Selle mõtiskluse ainus eesmärk on pakuda uut lähtepunkti ühiseks mõtteviisi muutmiseks – muutmiseks, ilma milleta jääks alles üksnes surnud kirjatäht.

Ma soovin selle kokkuvõtte valguses pühendada mõned sõnad meie vaimulikele.

Preestriamet on kõige kõrgem ja ainulaadsem teenimine maailmas: see tuleb otseselt Jumala armunõust ja halastusest. Preestriameti olemasolu põhjus ja eesmärk on kõige oleva, mis maailmas nähtavaks saab, pühitsemine ja päästmine:

- sest preester annab Jumala andestuse neile, kes kahetsevad pattu;
- sest ta teenib jumalikku liturgiat „igaveseks eluks ja pattude andeksandmiseks”;
- sest ta palvetab lakkamata kõigi eest ning aitab igapäevaste raskes vaimses võitluses;
- sest ta räägib maailmale Kristuse eluandvast tõe;
- sest ta võtab vastu ja külastab vaeseid, nõrku, vange, haigeid ning kõiki inimesi, kes kannatavad ja tunnevad vaimset, kõlbelist või ainelist puudust;
- sest tema on see, kes jagab piiritult halastust, õnnistust ning Kristuse armastust enese ümber.

Seepärast on vaja:

- et ta oleks haaratud jumalakartusest, mis on eelkõige austus ja usaldus;
- et ta oleks täis alandlikkust, armastust, usku, vagadust, puhtust ja elu pühadust;
- et ta võidaks oma karja ja teiste südamed eelkõige omaenda eluviisi näitel ning oma innu, võimekuse, pühendumuse ja ustavusega oma Kirikule ning oma õpetuste kaudu.

Kui kõige suurem Jumala kingitud halastusand inimesele on preestriks olemine, siis paraku on samavõrd õige, et ka preester, nagu igaüks meist, on samuti oma nõrkuste poolt märgistatud. Ma ütlen seda, rõhutamaks selgemalt, et vaatamata isiklikele oskustele või isiklikele puudustele, teadmis-

tele või diplomitele, on preestriks olemine olemuselt Kristuse and ja mitte inimese isiklike võimetega seotud saavutus. Sest preestriks olemist ei saavutata läbi ükskõik milliste pingutuste või püüdluste seda ametit endale lihtsalt omistada.

Ainus tõeline pingutus on südame puhastamine Kristuse anni saamise vaimus. See kutsumus tuleb niisiis ainult Kristuselt, inimene on vaba otsustama, kas see vastu võtta või sellest keelduda. Teisalt, tõeline preester ei käitu kunagi nagu bürokraat või riigiametnik, tal pole ametniku rolli ega

ülesandeid, tema ettevõtmiste kriteeriumid ei võta aluseks kasusaamist, materiaalseid kaalutlusi ega auväärseid tiitleid. Lihtsalt ja loomulikult öeldes, preester ei saa olla muud kui armastus, nii nagu Jumal seda on. See on just see, mida evangeelium meile järjepidevalt ütleb: Jumalal ei ole lihtsalt armastust, Ta ise ongi armastus.

Kallid vennad ja õed Kristuses, meie Is-sandas ja Päästjas,
Meie Kiriku vaimulikud, Jumala rahvas, mungad ja nunnad!

Täna teid kogu südamest teie väärtusliku panuse eest meie koguduste arenguks. Kõik see, mis te teete meie Kiriku heaks, on tohutu. Ma tean ja näen seda, ning ma tänan teid selle eest.

Ma kutsun teid üles jätkama oma tööd Märksa, alandliku vaimuga, pidevas palvemees ja sisemises muutumises, et me kõik koos võtaksime ette hea võitluse meie Päästja Jeesus Kristuse armus, Isa Jumala armastuses ja Püha Vaimu osaduses. Meie Kirikul on seda väga vaja, nagu kõigil meil ja maailmal tervikuna. Just nii me saame teda suuremaks teha tulevase kuningriigi pühaduse vaimus.

† Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

Tallinnas, EAÕK Täiskogu 2016

Tõlkinud Heike Härma

Püha ja Suure Õigeusu Kirikukogu Läkitus

Õigeusu kirikurahvale ja kõigile hea tahtega inimestele

Me laulame tänu ja kiitust „halastuse Isale ja kõige julgustuse Jumalale“, kes on lubanud meil kokku tulla sel nelipühinädalal (18.–26. juuni 2016) Kreeta saarel, kus apostel Paulus ja tema õpilane Tiitus kuulutasid evangeeliumit Kiriku algusaegadel. Täname Kolmainu Jumalat, kel on olnud heameel lasta meil lõpuni viia Püha ja Suur Kirikukogu, mille kutsus kokku Tema Pühadus oikumeeniline patriarh Bartolomeus autokefaalsete õigeusu kirikute esikarjaste ühisel nõul.

Järgides ustavalt apostlite ja meie jumalakandjate isade eeskujut, oleme veelkord uurinud vabaduse-evangeeliumit, „milleks Kristus on meid vabastanud“ (Gl 5:1). Meie teoloogiliste arutelude aluseks oli veendumus selles, et Kirik ei ela iseenese jaoks. Ta kuulutab armu ja tõe evangeeliumit ja jagab maailmale Jumala ande: armastust, rahu, õiglust, lepitust, risti ja ülestõusmise väge ning igavese elu lootust.

1. Kirikukogu üks olulisemaid muresid oli Õigeusu Kiriku ühtsus. Armulaul ja piiskoppide apostlikul järgneval rajanevat

ühtsust peab tugevdama ja laskma sel kanda uusi vilju. Üksainus, püha, kogumaapealne ja apostlik Kogudus on jumalanimlik osadus, tulevase aja ettemaitsmine ja läbielamine pühas tänusalasuses. Kestva nelipühina on Kirik prohvetlik hää, mida ei saa vaigistada, armastuse Jumala riigi ligiolu ja tunnistus. Õigeusu Kirik, ustavana üksmeelsele apostlikule pärimusele ja oma salasustekogemusele kannab ehedalt edasi kogumaapealset ja apostlikku Kogudust, nii nagu usutunnistus tunnistab ja kirikuisade õpetus kinnitab. Meie Kirik elab Jumala armunõu salasust tõeks oma salasustes, mille keskmes on püha armulaud.

Õigeusu Kiriku ühtsus ja kogumaapealsus väljendub kirikukogudes. Kogulik ülesehitus läbib Kiriku korraldust, otsustusviise ja määrab, millist teed ta peab käima. Autokefaalsed õigeusu kirikud ei moodusta kirikute liitu, vaid üheainsa, kogumaapealse ja apostliku Koguduse.

Iga kohalik kirik püha armulauaohvri toojana on üheainsa, kogumaapealse ja apostliku Koguduse ligiolu ja avaldumine. Mis puutub diasporasse (eri vanade õigeusu kirikute hajalielavatesse kogukondadesse maailmas), siis otsustati jätkata piiskoppide assamblee-

de asutisega niikaua, kuni on võimalik rakendada kanooniliselt ranget korda (et igas paikkonnas oleks vaid üks piiskop ja kiriku-struktuur). Need assambleed koosnevad iga autokefalse kiriku nimetatud kanoonilistest piiskoppidest ja viimased alluvad edaspidigi oma kirikutele. Piiskoppide assambleede sujuv toimimine tagab lugupidamise õigeusu kogulikkuse-põhimõtte vastu.

Suure ja Püha Kirikukogu aruteludes rõhutati ka juba toimunud kirikupeade kokkusaamiste tähtsust ja tehti ettepanek, et Suur ja Püha Kirikukogu muutuks korrapäraseks, iga seitsme või kümne aasta tagant kokku kutsutavaks asutiseks.

2. Võtnud osa pühast armulauast ja palvetanud kogu maailma eest, peame jätkama „liturgiaga pärast jumalikku liturgiat“, andma **tunnistust usust** inimestele lähedal ja kaugel, nagu Issand käskis enne oma taevasse-minemist: „te peate olema minu tunnistajad Jeruusalemmas ja kogu Juuda- ja Samaaria-maal ning ilmamaa äärteni“ (Ap 1:8). Jumala rahva taasevangeliseerimine tänapäeva ilmalikustunud ühiskondades ja nende evangeliseerimine, kes pole veel Kristust tundma õppinud, jäävad Kiriku jätkuvaks kohuseks.

3. Tänu oma kohusele anda tunnistust tõest ja apostlikust usust, peab meie Kirik väga oluliseks **dialoogi**, eriti dialoogi mitte-õigusklike kristlastega. Seeläbi õpib ülejäänud kristlik maailm paremini tundma õigeusu pärimust, kirikuisade õpetust ja õigusklike liturgilist elu ning usku. Dialoogid, mida Õigeusu Kirik peab, ei tähenda kunagi kompromisse usuasjades.

4. Usulise fundamentalismi plahvatuslik kasv näitab, et esineb ka haiglaslikke usuväljendusi. Kaine **usunditevaheline dialoog** aitab tõhusalt kaasa vastastikuse usalduse, rahu ja lepituse saavutamisele. Usulise kogemuse õli peab kasutama haavade arstimiseks, mitte sõjatule süütamiseks. Õigeusu Kirik mõistab ühel häälel hukka usuvähemustesse kuulujate kalal sõjalise jõu kasutamise, nende tagakiusa-

Fotod: www.holycouncil.org

mise, kodust väljakihutamise, sundpööramise, inimkaubitsemise pagulastega, inimröövid, piinamise ja julmad hukkamised. Taunitakse ka kirikute, ususümbolite ja kultuurimälestiste hävitamist. Iseäranis väljendab Kirik muret kristlaste ja muude usuvähemuste tagakiusamise pärast Lähis-Idas. Ta kutsub sealseid valitsusi üles kaitsma kohalikke põliseid õigusu, kristlaste ja muid kogukondi, kel kõigil on võõrandamatu õigus jääda võrdõiguslike kodanikena oma maale elama. Meie kirikukogu pöördub kõigi osaliste poole, et need pingutaksid järjekindlalt sõjaliste konfliktide lõpetamise nimel Lähis-Idas ja mujal ning võimaldaksid põgenikel koju naasta.

Me pöördume eriti võimalolijate poole, et need teeksid kõik tagamaks rahu ja õiglust pagulaste päritolumaadel. Kutsume ka tsiiviilvõime, kodanikke ja õigusklikke nendel maadel, kuhu tagakiusatud põgenevad, jätkama nende abistamist oma võimaluste piires ja isegi üle oma võimaluste.

5. **Tänapäeva ilmalikkus** püüdleb inimese sõltumatuse poole Kristusest ja Kiriku vaimulikust mõjust, samastades viimast meelevaldselt alalhoidlikkusega. Lääne tsivilisatsioon kannab aga ristiusu pikaajalise mõju pitserit. Peale selle rõhutab Kirik Jumal-inimest Kristust päästjana ja Tema ihu, Kogudust, kohana, kus inimene saab elada vabaduses.

6. Vastukaaluks tänapäevasele arusaamale **abielust** peab Õigeusu Kirik mehe ja naise lahutamatu armastussuhet „Kristuse ja Koguduse suureks salaseks“ (vrd Ef 5:32). Sarnaselt kutsub ta ka perekonda, mis sellest tekib ja on laste üleskasvatamise ainus kindel keskkond, „väikeseks kirikuks“.

Kirik on alati rõhutanud eneseohjeldamise tähtsust. Kristlik askeetlus erineb aga põhilikult igasugusest dualismist (kaheks jagavast) askeetlusest, mis eraldab inimese elust ja teisest ligimesest. Meil seostatakse askeetlust vastupidi, Kiriku salasustega. Eneseohjeldamine ei puuduta vaid kloostrielu; askeetlik loomulaad on kristliku elu tundemärk kõigis selle avaldumisvormides.

*

Lisaks muudele küsimustele, mille kohta võeti vastu kindlad otsused, juhib Püha ja Suur Kirikukogu tähelepanu ka järgmistele tänapäeval olulistele teemadele:

7. Mis puutub ristiusu ja **loodusteaduste** vahekorda, siis Õigeusu Kirik ei soovi kuidagi teadust oma eestkoste alla seada ega võtta seisukohta igas teaduslikus küsimuses. Ta tänab Jumalat, kes on andnud teadlastele

anni avastada Tema loodu uusi, tundmatuid külgi. Tänapäeva loodusteaduste areng toob meie ellu põhjanevaid muutusi. Sealhulgas on palju kasulikku, nagu igapäevaelu kergemaks muutmine, raskete haiguste ravi, hõlpsam suhtlus ning kosmoseuuringud jne. Sellegipoolest on teaduse arengul ka palju kahjulikke tagajärgi, nagu vabadusega manipuleerimine, mitmete väärtuslike traditsioonide kadumine, looduskeskkonna hävimine ja kõlbeliste väärtuste küsitavaks muutmine. Teaduslik teadmine, kuitahes ruttu see ka ei areneks, ei saa suunata inimese tahet ega anda vastuseid suurtele kõlbelistele ja olemasolu puudutavatele küsimustele, küsimustele elu ja maailma tähendusest. Selleks on vaja vaimulikku lähenemist, mida Õigeusu Kirik püüab ka tutvustada kristlikul kõlblusel ja kirikuisade õpetusel põhineva bioetika kaudu. Suhtudes lugupidavalt teaduslikku uurimisvabadusse, osutab Õigeusu Kirik samas mõnedes teadussaavutustes peituvatele ohtudele ning rõhutab inimväärikust ja tema igavest eesmärki olla osaduses Jumalaga.

8. On ilmne, et meie kaasaja **ökoloogilise kriisi** põhjused on vaimulikud ja kõlbelised. Selle juured on ahnus ja isekus, mis on viinud loodusvarade mõtlematu äratarvitamise, õhu saastamise ja kliimamuutuse. Kristlik vastus sellele probleemile nõuab patukahetust nende kuritarvituste pärast, askeetlikku meelelaadi vastandina ületarbimisele ja samas ka arusaama juurutamist, et inimene on loodu „majapidaja“, mitte peremees. Kirik rõhutab pidevalt, et ka tulevastel põlvadel on õigus Looja antud loodusvaradele. Seepärast võtab Õigeusu Kirik elavalt osa erinevatest rahvusvahelistest ökoloogilistest algatustest ja on määranud 1. septembri looduskeskkonna kaitse eest palvetamise päevaks.

9. Vastukaaluks levivale tasaliitumisele ja ühenäolisusele kutsub Õigeusu Kirik üles **lugupidamisele inimeste ja rahvaste eripära ja omanäolisuse vastu**. Kirik on vastu majanduse muutmisele millekski inimeste põhivajadustest sõltumatuks ja eesmärgiks omaette. Inimkonna edu ei ole elatustaseme tõus või majandusarengus, kui need toimuvad vaimsete väärtuste arvel.

10. Õigeusu Kirik ei sekku poliitikasse. Tema hääle jääb eriliseks, aga ka prohvetlikuks. Kus vaja, astub ta aga vahele inimeste kasuks ja kaitseks. Inimõigused on tänapäeval poliitika keskmes vastusena ühiskondlikele ja poliitilistele murrangutele. Nende abil püütakse kaitsta kodanikke riigivõimu suva eest. Meie Kirik lisab sellele ka kodanike kohustused ja vastutuse ning nii poliitikute kui ka kodanike pideva vajaduse enesekriitika järele. Üle kõige

rõhutame, et **õigeusu jaoks on ideaalne aus-tus inimese vastu** midagi, mis ületab kokkulepitud inimõiguste piirid ja et „suurem kõigist on armastus“ (1Kr 13:13), nagu Kristus seda ilmutas ja nagu kõik usklikud, kes Tema jälgedes käivad, seda on kogenud. Kirik toonitab ka, et üks põhilisi inimõigusi on usuvabadus – südametunnistuse, uskumise ja usundi järgimise vabadus. See hõlmab nii isiklikku kui ka kogukondlikku, eraviisilist kui ka avalikku õigust Jumalat teenida ja oma usu järgi elada, samuti usukogukonna õigust anda religioosset haridust ja täita oma usulisi kohustusi ilma otse või kaudse riigipoolse sekkumiseta.

11. Õigeusu Kirik pöördub **noorte** poole, kes otsivad eluteostust vabaduses, õigluses, loovuses ja armastuses. Ta kutsub neid teadlikult Tõe ja Elu enese ihu, Kiriku, osadusse. Ta kutsub neid tulema ja andma kogudusele oma elujõu, oma mure, ahastuse ja ootused. Noored pole mitte ainult „tulevik“, nad on ka Kiriku elav ja loov tänapäev nii kohalikul kui ka ülemaailmsel tasandil.

12. Püha ja Suur Kirikukogu **avab meie jaoks uue vaatenurga** tänapäeva eripalgelisele ja mitmekesisele maailmale. Ta rõhutab meie vastutust oma kohas ja ajas, kuid alati igaviku vaatenurgast. Õigeusu Kirik, hoides tervena alal oma salasuslikku ja päästvat loomust, suhtub tundlikult maailma rahvaste valusse, ahastusse ning igatsusse õigluse ja rahu järele. Ta kuulutab „päevast päeva Issanda päästet, jutustab paganate seas Tema aukõrgusest, Tema imeasjadest kõigi rahvaste seas“ (Ps 96:3).

Palugem siis, et „kõige armu Jumal, kes meid on kutsunud oma igavesse auhiilgusse Jeesuses Kristuses, võtku teid, kui te pisut olete kannatanud, valmistada, kinnitada, teha tugevaks ja rajada! Tema päralt on võimused ajastute ajastuteni. Aamen.“

/Kirikupeade ja delegatsiooniliikmete allkirjad/

Tõlkinud ülempreester Mattias Palli

EAÕK VAIMULIKE ANDMEBAASIDEST

Heike Härma

EAÕK ajalugu on süvitsi uuritud juba pikka aega – on ilmunud mitmeid teoseid nii eesti kui ka vene keeles, avaldatud teemakohaseid artikleid ja uurimusi, vaimulike elu ja tööd kajastavaid kirjutisi ajakirjades Usk ja Elu, Elutõde, praostkondade albumites, õigeusu kalendrites, erinevate koguduste väljaannetes ja mitmel pool mujal.

Enamik meie kirikuloost huvitunuid tõstavad esile ajaloodoktor Anu Raudsepa väitekirja „Riia Vaimulik Seminar 1846–1918“ (Tartu, 1998), ülempreester August Kaljukose entsüklopeedilisi käsikirjalisi uurimusi ja täpset faktoloogiat EAÕK ajalugu kajastades ning teoloogiadoktori, preester Andrei Sõtšovi teoseid („Eesti õigeusu piiskopkond Stalini ajal aastail 1945–53“ (Tallinn, 2004 jt)). Märkimata ei saa jätta ülempreester Andreas Põllu järjekindlat tööd usukannatajate kohta materjalide kogumisel ja läbitöötamisel: tänaseks on 2004. kanoniseeritud õigeusu märtritele-pühakutele lisandunud veel üksteist, kes on kantud üleilmsete pühakute nimekirja („Eestimaa üheteistkümneme uutmärtri elulood (1940–41)“, EAÕK Pärnu ja Saare piiskopkond, 2013).

Kui Anu Raudsepa, Andrei Sõtšovi ja Andreas Põllu tööd on avaldatud trükis ja vajadusel kättesaadavad kõigile soovijale, siis August Kaljukose põhjalik uurimus on säilinud üksnes arhiivimaterjalidena.

August Kaljukose põhiliselt enda käsikirjade ja Eesti Ajalooarhiivis leiduva „Õigeusu kirik-

kutes (kogudustes) teeninud vaimulikkude nimekirja“ (Tallinn, 1975, käsikiri) põhjal asuti 2013. aastal EAÕK kodulehel avaldama vaimulike kohta juba teadaolevat informatsiooni, kasutades selleks andmebaasi formaati ja spetsiaalset kujundust. Täna on EAÕK digitaalse kodulehekülje kaudu leviv 1369 vaimuliku eluloolisi andmeid sisaldav materjal kõigile hõlpsasti kättesaadav, tõsi küll, paljude vaimulike kohta on olemasolev informatsioon veel üsna napp. Eesti Rahvusarhiivi digitaliseeritud arhiiviallikaid sisaldav veebikeskkond „Saaga“ võimaldab kõigil huvilistel tutvuda enimkasutatavate ja huvipakkumate Rahvusarhiivi üksustes ja Tallinna Linnaarhiivis säilitatavate arhiivialide digitaalsete koopiatega. Digitaliseeritud arhiivialide kogu täieneb iga päev ja see annab lootust puuduva teabe saamiseks ja tõenäoliselt ka meie Kiriku fotokogude täiendamiseks.

EAÕK köstrite-koorijuhtide kohta alustati andmete kogumist 2012. aastal, kasutades ära juba teadaolevat informatsiooni vaimulike kohta, uurides koguduste ajalugu arhiivimaterjalide põhjal, genealoogilist andmebaasi Geni ja mitmeid muid veebikanaleid. Digitaalselt sai kogutud andmeid avaldama hakata EAÕK koduleheküljel 2015. a sügisel – tänaseks on avaldatud 1016 kirjet.

Mõlema andmebaasi materjali täiendatakse edasise uurimistöö käigus – seega on oodatud kõik ettepanekud, täiendused, parandused ning nõuanded meie ühise Kiriku – EAÕK – ajaloo paremaks tundmaõppimiseks.

Vaata lähemalt vaimulike andmebaasi Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku kodulehelt: www.eoc.ee

E.I.I.R.-i 36. KOHTUMINE NELIJÄRVEL

Madis Kolk

5.–10. juulini toimus Eestis Rahvusvahelise Kloostrielanike Ühenduse E.I.I.R 36. kohtumine. Kokkutuleku konverentsiosa viidi läbi Nelijärve puhkekeskuses, pühapäeval, 10. juulil oldi Tallinnas.

Organisatsiooni E.I.I.R asutasid 50 aastat tagasi metropoliit Emilianos (Timiadis) ja preester Julian Garcia Hernando, praegune

esimees on Belgia metropoliit Athenagoras.

Kolmapäev, 6. juuli oli pühendatud kohaliku usueluga tutvumiseks. Peeti ettekanded ja ümarlaud teemal „Kristlik kogemus Baltimaades“. Kutsutud olid EAÕK metropoliit Stefanus ja peavikaar Mattias Palli, EEKLi peapiiskop Urmas Viilma ja esindaja Rooma-Katoliku kirikust, kes küll tervislikel põhjustel tulla ei saanud.

Metropoliit kõneles pikemas ettekandes Eesti õigeusu ajaloost. Seejärel rääkis peapiiskop Viilma, tuues esile suured vahed eri Baltimaade (mis kaugemalt võivad tunduda väga ühtse piirkonnana) usuelus. Kui Leedu

on valdavalt katoliiklik, vähema õigeusu ja protestandi kogukonnaga, Lätis on luterlaste enamus peaaegu sama suure katoliiklaste ja õigeusklike osakaaluga, siis Eestis on valdav end mitteusklikena määratlevad, kusjuures usklikest on suurim jagu õigeusklikke, pea sama palju on luterlasi ning märkimist väärib ka vabakirikute ning katoliiklaste roll. Ta rõhutas ka oikumeenilise koostöö tihedust.

Mattias Palli keskendus ettekandes EAÕK tänapäevale, tuues välja meie mitmed tegevusvaldkonnad, eriti seminariõppe koostöös Usuteaduste Instituudiga, noortetöö ja kloostrielu.

Järgnenud arutelul küsiti vanausuliste suhete kohta Moskva Patriarhaadi sinise kirikuga ja muudel huvitavatel teemadel.

Töögruppide ning ümarlaudade vahel esines osalejatele Vändra koor ning Setu tantsijad tantsu ja lauluga.

Kohtumine lõppes pühapäeval Pühade ja Õiglaste Siimeoni ja Anna katedraalis liturgiaga, kus lisaks metropoliit Stefanusele teenisid ka Tartu piiskopkonna pühitsetud piiskop Eelija, Pärnu ja Saare piiskopkonna pühitsetud piiskop Aleksander, Eesti Evangeelse Luteri kiriku peapiiskop Urmas Viilma ning Kristuselinna pühitsetud piiskop Makarios.

ANNETUSTE KOGUMINE TARTU JUMALAEMA UINUMISE KIRIKU KATUSETÖÖDEKS

Kallid Õigeusu Kiriku ja sakraalarhitektuuri armastajad!

Aitame üheskoos taastada Tartu kesklinnas asuvat ilusat mälestist – Jumalaema Uinumise, Uspenski peakirikut –, mis pühitseti 1783. aastal. 2014. a alustatud katuse remont on juba kolmandas etapis. Ehitus käib, 3/4 katust on valmis, aga tööde lõpetamiseks puudub summa 25 000 €. Teie annetused aitavad lõpetada alustatud katusetööd. Igaüks, kes on valmis aitama, panustagu nii, nagu ta

süda lubab, sest – nagu ütleb apostel Paulus – Jumal armastab rõõmsat andjat.

Annetuse saab kanda Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku arveldusarvele: EE353300332092480005 Danske Bank Märksõna: Tartu kirik.

Õnnistusega ja tänuga abi eest ette

Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku
Tartu piiskop Eelija
ja

EAÕK Tartu Jumalaema
Uinumise Koguduse juhatus

Nunn Theoktisti AUSA Eelkäija kloostri Kissavo mäel Kreekas. Foto: Inga Heamägi, 2009.

DIGITAALVAHENDID JA ÕIGEUSU KARJASETÖÖ

Nunn Theoktisti

Võime oma kogemuse põhjal tõdeda, et digitaalne tehnoloogia on tänaseks tõusnud suhtlemisvahendite seas esikohale isegi läbikäimisel meie kloostri.

Meeldib see meile või mitte, kuid just digitaalsel suhtlemisel avavad inimesed ennast kõige rohkem, suhtlevad maailmaga, otsivad lahendusi oma vajadustele, pöörduvad kloostri poole oma küsimustega (olgu need isiklikud, perekondlikud, vaimulikud, eetilised või metafüüsilised). Ikka kasutatakse digitaalseid teid.

Kunagi oli nii: kloostrisse saabuti kohvriga, mis sisaldas „vaid hädavajalikku”. Tänapäeval loetakse hädavajalikuks aga nutitelefoni ja sülearvutit. Kloostri tekib probleem, mis ei seisne mitte virtuaalsuhtlemisest loobumises, vaid mooduse leidmises, kuidas seda kasutada konstruktiivselt ja askeetlikult (kuulekuses) oma valitud eluteel, ja kindlasti mitte „palgest palgesse” suhtlemise arvelt.

Digitaalne tehnoloogia võib aidata inimesi teele Jumala poole. Interneti abil rahuldatakse otsekohe igasuguseid soovide, ka soovi midagi teada saada. Sellest, Kes on nähtamatu, äramõistmatu ja kõikjeteadev veelgi enam kui internet ise. Vaja on aga osata teavet sõeluda.

Noored mõistavad ise ka mingil hetkel, et Jumalale lähenemiseks vajavad nad lähedasi, isiklike suhteid ligimestega ning vaimuliku juhatajaga; seda, et iseenda tundma õppimine nõuab vahetut läbikäimist teise inimesega ilma tehnika vahenduseta. Muidu jääb kõik teooriaks, midagi tõelist ära ei tehta.

Kloostri on meil välja kujunenud järgnev tehnika kasutamine „väljaspoolsega” suhtlemisel: meie pool hallatakse rahaasju, saadakse vajalikku informatsiooni, ostetakse midagi raskesti leitavat, ammutatakse tarvilikku

tekstide, piltide ja muusika kogumikest; teisel pool nähakse kloostri kodulehel ühte-teiste meie elust ning ühendutakse meilitsi või Skype’iga külastuskäigu korraldamiseks, tihti ka õigeusu kiriku, kloostrielu või aianduseloomakasvatuse kohta pärimiseks.

Kuna meie sôsarkond on jagatud kolme kloostri peale – Kissavose mäel, Ateena külje all Lavrionis ja nüüd ka Eestis –, on meil olnud rohkesti kasu kiirest ja tõhusast kommunikatsioonist meili ja Skype’i kaudu, saamaks vastastikkust nõu ja tuge nii praktilistel kui ka vaimulikel teemadel.

Eriti Eestis, kus talv pikk ja vaikne, saavad õed süveneda – sealhulgas digitehnoloogia abil – õigeusu teoloogia, kloostrielu kunsti ning kirikulaulu ja ikoonimaalimise õppimisse; aidatakse ka luua liturgilisi tekste väljandamiseks ja tasapisi seatakse viise kõige sagedamini vajaminevatele lauludele.

Üks ettevõtmine veel, siiani alustamata, oleks üles laadida lindistused sinaksari (lühikeste kirikupühade- ja pühakulugude) igapäevast lugemisest nii eesti kui ka kreeka keeles, et soovi korral võiks igaüks seda kuulata.

Meie vaimulik isa, Dionysiose kloostri At-hose mäelt pärit munkpreester Dositheos Adrianopolos (igavene olgu tema mälestus), olles ühest küljest vägagi alalhoidlik, ei kartnud tehnoloogiat, vaid õppis veel kõrges eas ki arvutit kasutama. See on vaid üks näide sellest, kuidas ta oli parimas mõttes konservatiivne: mitte mahajäänud, vaid kindel oma õpetajatel päritud põhimõtetes ja ehitud vaimuliku vahetegemise andega.

Küll on meil tekkinud raskusi kloostrisse astuda soovivate neidudega. Mitmete jaoks on digitaalsed seadmed moodustanud alati nii olulise ja lahutamatu osa igapäevast, et nad ei kujuta ettegi elu ilma nendeta ega saagi algul „ihuüksi” hakkama.

Näeme, et ollakse harjunud jagama mõtteid pigem inimestega, keda tuntakse vaid kaugelt ja katkendlikult, kui oma tegelike lähedastega; ei osata kirjutada käsitsi kirja, raamatuidki – kaasa arvatud pühakiri ja palveraamatud – eelistatakse lugeda ekraanilt. Vanematega räägitakse Skype’i vahendusel; alguses jätkub mõnel isu hoida sõpradega kontakti sotsiaalmeedias; ka vabatahtlikul uudiste lugemise järsul lõpetamisel avalduvad võõrutussümptomid.

Interneti rakendamine misjonis

Nutiajastu tegelikkuse tõestusena paluti meid anda inglise keele tunde hiina keelt kõnelevatele inimestele Taiwanil, kasutades Uut Testamenti peamise õppeteksina.

Selleks kasutati programmi „Elluminate Live”, mille on loonud ja korraldanud munkpreester Jonah Mourtos. Alustasime jaanuaris 2009. Praegu peame pausi, et hinnata tundi-de tõhusust ja kaaluda võimalusi neid otstarbekamaks muuta.

„Elluminate Live’i” programmi raames nägid osalejad õpetajat ekraanil kujuna, õpetaja nägu aga mitte; nõnda võisid nad jälgida kõike, mida kirjutati või näidati. Seega pidi õpetaja nägema kõvasti vaeva tunni ettevalmistamisega – muidu hakkaks õpilastel igav –, aga

Üks kloostri paljudest raamatukogutubadest.

ka esitamisel, kuna poolteist tundi ei saanud teha midagi muud kui kaamera suunas seda ette kanda. Õpilased kuulsid õpetaja häält ja oleksid võinud ise ka rääkida, kuid keegi ei julgenud suudki lahti teha. See vastumeelsus rääkimise suhtes kujutaski endast kõige suuremat probleemi. Küsimusi esitati õpetajale enamasti sõnumite kaudu, kodutööd parandamiseks saadeti meilitsi. Nii sai igaüks isiklikku tähelepanu oma vajaduste järgi.

Teoreetiliselt olnuks sellise programmi kasutamine oiavoline võimalus, kuid ilmnisid tõsised raskused. Pakuti küll põhjalikku keeleõpet ja pilguheitu pühakirja – ja seda tasuta. Samas aga osutus paljudele nähtavasti saatustlikuks võimalus end „ära peita”; mõni isegi põgenes klassiruumist, piltlikult öeldes kõige lihtsama küsimuse otsese esitamise peale. Ega me saa iialgi teada, kui palju kasu kellelgi sellest programmist tegelikult oli. Tulevikus sellega uuesti alustades kavatseme muuta kursuse tasuliseks, ehk siis kasvavad motivatsioon ja valmisolek anda tagasisidet.

Digiajastu on täis imelisi võimalusi ja ta hõlmab meid ka misjonitöös, kõige laiemas mõttes, kui me tegeleme inimeste vajadustega eestpalve, toe, nõu ja siira suhtlemise järele.

Püüniseid on aga palju. Kaks korda viimase aasta jooksul oleme langenud millegi sellise ohvriks, mida nimetaks digiteroriks. Mõlemal puhul oli tegemist laimavate meilide ja blogidega. Inimesed selle taga vajasid ilmselgelt psühhiaatrilist abi, kuid olid sellest rõhutatult loobunud. Tuleb välja, et igaüks – ükskõik, kas terve mõistuse juures või mit-

te – võib väljamõeldud süüdistusi enneolematult tõhusalt levitada nõnda, et süüdistatu ainus viis end kaitsta on kohtusse pöörduda, muidu jääb kogu „info” igaveseks interneti rippuma. Aga mis mõte on õigust taga ajada, kui süüdistaja on teatavasti vaimuhaige? Vaat siis selline väike „süsteemiviga”, mis paneb alandlikkuse proovile.

Viimasena aga tahan teiega jagada positiivsemat kogemust.

Saime ühel päeval meili noorelt Ameerika üliõpilaselt, kes viibis vanakreeka keele õpingute täiendamiseks parajasti Ateenas. Ta otsis Google’ist kohta, kus saaks näha, kuidas õigeusu teoloogilised põhimõtted kanduvad üle praktilisse ellu, täpsemalt põllumajandusega tegelevas kloostri, ja ta suunati meie juurde. Kuskil oli pajatatud, et Anatoli-Agias asuv Püha Eelkäija kloostri õed olevat eriti külalislahked, isegi mitte-õigeusklike vastu. Niisiis tahtis ta kloostrit külastada ja üks asi viis teiseni, Ameerikas tekkis tal igatsus kloostrisse naasta „kauaks ajaks” ja nii edasi.

Edaspidi pidas ta ühendust (meilitsi ikka) paari kõige lähedasema sõbraga ülikoolist, kellest üks natukese aja pärast käis kloostri vaatamas seda, mida talle oli kirjeldatud, ja valis peagi sama tee. Tollest neust sai mai-kuus 2013 rässakandja ja aprillis 2014 suure skeema nunn. Ta uinus 18. augustil 2014, olles öelnud, et kloostriaastad olid ta elu kõige väärtuslikumad ja õnnelikumad.

Nii et Jumalgi kasutab digitaalseid vahendeid!

Fotod: Gemadi Baranov, 2016.

ME LÄHEME KUNINGA TEED MÖÖDA EGA PÖÖRDU PAREMAT VÕI VASAKUT KÄTT... (Vrd 4Ms 20:17)

Ülempreester Mattias Palli

Eesti rahvas on mitmeski mõttes teelahkmel: suuremad ja vähemad küsimused kisuivad meid üha enam mitmesse leeri. Taolises olukorras on hea mõtiskella ka ühiskonna dilemmade vaimuliku külje üle. Siinkohal toome mõned mõtted mitte niivõrd probleemide sisulise külje kohta, vaid pigem, kuidas peaksime praegusel ajastul elama ja mõtlema.

Ristirahvana pole me maailmast, küll aga maailmas. Peame avaldama ka oma meelt, ja paratamatult ei pääse me täiesti mööda sellest, mis meie ümber toimub. Seda kõike aga alandlikult, tundes ka omaenese puudusi ja piiratusi. Kui me usume, et oma vajakajäämistegi juures esindame kõige ehtsamat, algsemat ja järjepidevamat kristlust, siis on hea ka mõelda, kuidas mõjutada ühiskonnas olulisi teemasid, kuidas meie hääl saaks õigel moel kuuldavaks.

Ehk on kõigepealt oluline hoiduda järskudest mõtteavaldustest, mida on maailmas küllagi. Tõde on vägevam kui vale, tõe valgus saab ilmsiks ka vaikselt ja tasaselt kumades. Nagu Jumal polnud prohvet Eeljale ilmudes rajatuules, maavärisemises ega tules, vaid vaikselt, tasaselt tuuleõhus (1Kn 19:11), nii peame meiegi tooma inimesteni mingi õrna puudutuse sellest tõe

hingusest, mis meie peale on puhunud, ja mis sunniks otsima kõrgemaid, igikestvamaid ja igatsusi tõeliselt täitvaid teid.

Jah, vahel peab küll ka põlema ja tormama, aga vaid siis, kui see on tõesti, ilma kahtluseta Jumala leegist ja tuulest, mitte puhtinimlikust segasest ja tumedast kirglikkusest, mis võib end ka püha viha alla peita. Vastane pole tingimata peidus ainult ühes äärmuses, ta peitub pigem *igas* äärmuses.

Meiegi Kirik on koos teistega avaldanud nii mõnelgi teemal oma seisukohta. Uurigem ja tundkem neid mitte ainult lööklausena korra- või nendesse süvenemata ebasobivana kõrvale heites, vaid sisu üle mõtiskelles. Samas pole ristirahva jaoks esmane seadused, poliitika jne, vaid inimeste arusaamad, teadvus. Ei saa aga eitada, et Jumala õnnistatud on õnnistuseks ja hüveks ka inimesele ja ühiskonnale laiemalt, isegi kui see ei aseta end usulisele põhjale. Samas ei pea ega saagi me seda kuidagi peale suruda. Võib-olla tuleb tunnistada ühiskonna teistsuguseid aluseid, sest paraku pole väidetavalt kristlikele alustele rajatud ühiskonnad andnud endast tihti just kuigi head tunnistust – nii on olnud varasemalt ja nii on tänapäeval. Igatahes näikse see rong läinud olevat, et Kirikule vaadatakse lahenduste otsimiseks; hea, kui meid üldse kuulda võetakse.

Kuid kui oskaksime – inimlikult võimalikes piirides – elada nõnda, et meist kiirgaks midagi kõrgemat, selgemat ja heatahtlikku, veenduksid paljudki meie tões. Kuivõrd oleme ise jätkuvas vaimulikus palves ja tunnistame kogu eluga sellest, mida Issand on meile jättnud, ei pea nii väga muretsema oma sõnumi sõnalise kohalejõudmise pärast. Sõna on muidugi ka vaja, kellele see

and ülevaalt antud ja Kiriku poolt kinnitatud, aga ehk on otsustavam, et sõna oleks õigesti „soolatud“ ja siin võib olla igaüks vaimulikult toeks neile, kes kõigi eest kõnelevad. Muidugi ei kuuluta me iseendid ega või kujutella saavutatavat kõlbelist-vaimulikku täiuslikkust, aga meie puudustest hoolimata on Issanda teedel käimine kõige valjem kuulutus. Maailma parandamine algab ikka iseendast (ja paraku vahel kaugemale ei jõuagi – aga see pole alati meie endi teha).

Väljaspool, ja ehk vähem teadlikele ka Kiriku sees, võib üks või teine Kiriku seisukoht tunduda vastuvõetamatu või imelik. Nii mõnigi imestab, miks ühes küsimuses oleme otsekui ühe, teises teiste poliitilise suunaga. Ja tahab ikka kuhugi, paremale või pahemale kalduma panna. Aga üks või teine poliitiline jõud või ilmalik mõttesuund pole tingimata kristliku vaate esindaja, isegi kui seda nii väidetakse ja usutakse. Maailm tõmbleb ikka sinna-tänna, aga kui ristirahvas püsib sirge seljaga omas (olemata siiski lõpuni paindumatu, vaid pidevalt seda „oma“ ka avastades), siis austatakse lõpuks meid, või õigemini seda, mida usume ja kuulutame.

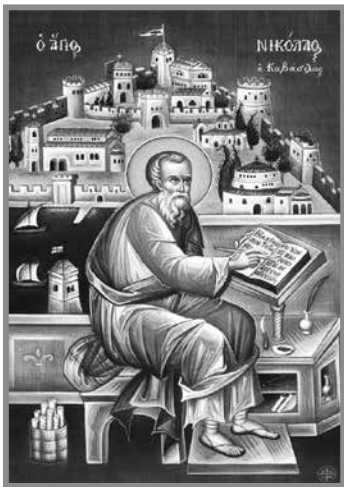
Kui me mõistame, et ei pea alati andma järele ajavaimule (kusjuures see ei puuduta mitte üksnes meie aja vaimu, vaid ka mineviku taaka meil, mõne endise aja vaimu, mida pahatihti ehib Kirikus ka veel pühaduse aupaiste), siis võime avada maailmale midagi, mida see tõeliselt vajab. Teisisõnu ajatut, kõrgemat, Jumala ilmutusel ja juhatusel põhinevat.

Selge see, et siin peame, nagu öeldud, ka ise pidevalt otsima, sest iga uue olukorra jaoks pole valmis lahendusi võtta. Aga siiski võime paljus olla kindlad, kindlamad kui siitilma kõikuvad

uskumused ja arusaamad. Need, kes tõeliselt otsivad, leiavad ikka tee õige ja tõelise juurde.

Me ei saa ennustada, kuidas ja kuhu suunas maailma muutub. Aga meil on vähemalt lootus, mis tõstab siit kaduvusest kõrgemale. Ning see annab mõtte ja sisu ka üksiku inimese ja ühiskonna elule siinpoolses. Inimesed, vähemalt need, kel „kõrv on kuulda“, saavad sellest lõpupe lõpuks aru. Igaüks, kes on sügavuti tunnetanud Jumala ilmutuses ja Kiriku õpetuses kätkevad terviklikkust ja tõelist, igatseb selle järele üha enam ja näeb maailma uut moodi, harmooniliselt, ega rahuldu enam poolikuga. Siis asetuvad ka paljud ajalikud ebakohad oma kohtadele. Tõsi, ega meie enestegi vaade pole alati terviklik ja paraku on kitsarinnalisust ja ühekiilgust just Kiriku piires küllagi, kuid vähemalt on meil eeldused näha maailma selle loodud otstarbes ja allutada sellele nägemusele kitsamad eesmärgid; ilmalikul maailmatunnetusel aga seda teadlikult käepärast pole.

Lõpuks ei tea me alati ja igas asjas Issanda ettehoold, peame oma purjed lihtsalt Tema tahte tuulele seadma. Kui tuua mõned näited: Võib-olla on võõrusliste sisseeränne vajalik meie endi usuliseks taasärkamiseks? Võib-olla tulevad hälvetekultusest tülgaastunud inimesed jälle ja juba suurema innuga otsima Jumala õnnistatud eluviise? Võib-olla pöörduvad äärmuste kokkupõrgetest küllastunud millegi poole, mis on nendest kaduvatest kirgedest kõrgem? Me ei tea kõike seda, kuid me võime loota Loojale, me võime päevamuredega rahulikult ja mõõdukalt tegeldes anda tunnistust sellest, mis on igikes-tev ja kadumatu.

ELU KRISTUSES. PÜHA NIKOLAI KAVASILA (algus Metropoolias nr 61)

Vana Aadama ihu pandi kokku maamullast, aga uus Adam on, nagu kirjutatud, sündinud Jumalast. Kummaski annab tunnistust ka vastav söömaaeg. Maine toit kuulub esimesele, taevane söömaaeg aga toidab oma lihaga uut inimest. Seepärast läheb ka surses üks maasse, millest oli võetud, teine aga Kristuse juurde, kellest oli võetud. Kumbki läheb lõpuks selle juurde, kust oli alguse saanud. On ju öeldud: „Milline oli muldne, sellised on ka muldsed, ja milline oli taevane, sellised on ka taevased“ (1Kr 15:48). See ei puuduta ainult hinge, vaid ka ihu. Seegi on taevane, nagu esimene elu on muldne nii ihu kui hinge osas. Hing elab taevase inimese kätes ja ihu on taevase inimese osa. Taevane ei saa osa hingest, vaid on täis elavat vaimu ning elab ka pärast esimese elu lõppu sõnuleuletamatult kaunil moel, sest ta pole õieti

surnudki¹. „Nad näivad olevat surnud,“ ütleb Saalomon, kuid mitte tarkade arvates, vaid „rumalate silmis“ (Trk 3:2). Sest nagu, „Kristus, olles üles äratatud surnuist, enam kunagi ei sure; surm ei valitse teda enam“ (Rm 6:9), nii ei näe ka Kristuse liikmed iialgi surma. Kuidas saaksidki surma maitsta need, kes on alati ühenduses elava Südamega?

Pole ime, kui nähtav tundub olevat pörm ja muud ei midagi: meie rikkus on sisemine. „Sest teie elu on varjul“ (Kl 3:3) ja „See aare on meil saviastjates“ (2Kr 4:7), nagu Paulus ütleb. Aga neile, kes näevad vaid välist, on nähtav ainult savi. Ent kui Kristus ilmub, näitab ka pörm oma ilu. Kui pörm näitab end selle hiilguse osalisena, hakkab ta sarnanema päikesega ja kiirgab välja samu kiiri, sest öeldud on: „Siis säravad õiged nagu päike oma Isa kuningriigis“ (Mt 13:43). Isa kuningriigiks² kutsutakse seda hiilgust, milles apostlid nägid Kristust säramas (vrd Mt 17:2). See Jumala kuningriik, nagu Ta ise ütleb, tuleb väes neile, kes Tema auhiilgust on näinud. Sel päeval kiirgavad õiged sedasama hiilgust ja au. Nemad hiilgavad vastu võttes, Tema aga andes. Sest see leib, see ihu, mida inimesed tulevad siin ilmas armulauale saama, on sama, mis ilmub kõigi silme all pilvedel ja näitab nagu välg ühel silmapilgul oma ilu nii idas kui ka läänes (vrd Mt 24:30, 27).

Õndsad elavad selles hiilguses ja see valgus ei lahku neist surseski. Õiglastel on alati valgus ja nad astuvad särades teise ellu; kellega nad kogu aeg koos on olnud, selle juurde tõttavad nad ka

siis. Uuesti elustudes taastub kogu ihu, luudliikmed ja kõik kehaosad ühinevad peaga; nõndasamuti juhtub ka kõikide ühise pea, Päästja Kristusega.

Kui Ta siis välguna pilvedel sähvib, võtab Ta kõikjal vastu vaid oma liikmed, ja on nagu Jumal jumalate seas, nagu kauni rahvahulga kaunis juht. Otsekui üles riputatud asjad kukuvad maha niipea, kui kõied on katki rebenenud, suundudes maa keskpunkti poole, nõnda on ka pühade ihud kinnitatud maa külge, kuna kaduvus seob neid ja võimutseb nende üle. Seepärast on öeldud, et me ägame selles telgis (2Kr 5:4). Aga kui vabadus ilmub, tormavad nad vastupandamatu tõmbega Kristuse poole, et leida oma õige koht. Nõnda ka Paulus, näidates, et sellist tungi ei või peatada, kutsutakse seda „kiskumiseks“, kui ta ütleb: „Pärast kistakse meid, kes me oleme üle jäänud elama, ühtviisi koos nendega pilvedes üles õhku Issandale vastu“ (1Ts 4:17). Õnnistegiia ütleb, et võtab nad enese juurde: „Siis on kaks põllul: üks võetakse vastu ja teine jäetakse maha“ (Mt 24:40). See tähendab, et miski inimlik ei suuda neid kinni hoida, vaid Tema ise tõmbab ja kisub nad enese juurde, sest aeg Tema üle ei valitse.

Alguses ei oodanud Ta, et inimesed tuleksid Teda otsima, vaid otsis ise eksinud üles, näidates neile teed ja kuna nad ise kõndida ei suutnud, võttis nad kükile, tõstis üles langenud, aitas laiskusest välja, kutsus eemaleläänud tagasi, ühesõnaga, muretsetes nende lõpliku pääsemise eest. Ta ise ülendab nad, kui nad jooksevad viimast jooksu Tema poole ning loob neile tiivad, et nad võiksid lennata. Seepärast kutsutakse Ta neid ka kotkasteks, kes kogunevad korjuse peale „Kus iganes on korjus, sinna kogunevad raisakotkad“ (Mt 24:28).

Nõnda liiguvad siis usklikud ühelt söömaajalt teisele, varjatult ilmunule, leivalt ihule. Praegu, kui nad elavad inimese [maapealset] elu, on Kristus nende jaoks leib ja paasasöömaaeg, sest nad lähevad siit taevasesse linna. Aga kui nad „saavad uut rammu ja tõusevad tiibadega üles nagu kotkad,“ nagu imeline Jesaja ütleb (Js 40:31), siis laskuvad nad selle Ihu peale, mis on vaba igast katest. Seda kuulutab ka õnnis Johannes: „Siis me näeme Teda nii, nagu Ta on“ (1Jh 3:2).

Kui elu lihas on lõppenud, pole Ta enam nende leib ja nad ei oota enam oma paasasöömaaega, sest oma ihul kannab Ta palju märke. Sest Tema kätel on haavad ja jalgel naela-ased ning Tema rinnal on odatorke jäljed. Maapealne pidusöök toob meid Tema ihu juurde, seda ei saa vastu võtta muul moel, nagu valgust ei näe see, kelle silmad on välja torgatud. Kui nendel, kes sellel söömaajal ei söö, oleks elu iseeneses, miks siis sai Surematu surnud liikmete Peaks neile elu andes?

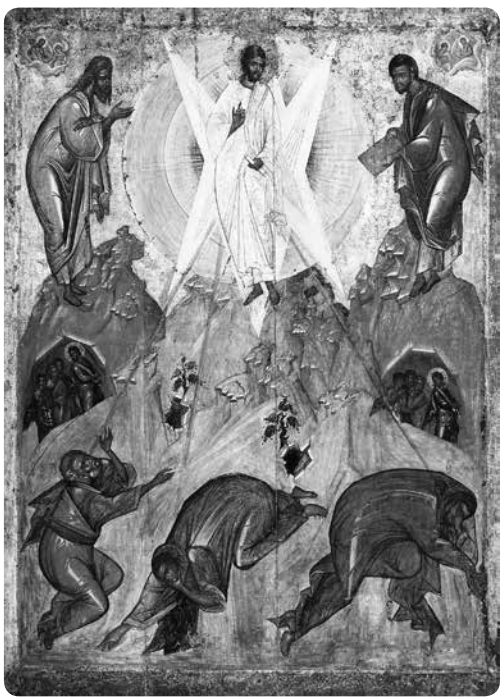
Üksainus on ju selle söömaaja vägi, üksainus on ka kummaski ilmas peoperemees. See maailm on ettevalmistus pulmadeks, teine on pulmapidu ise, kui Peigmees on kohal. Nõnda pole neil, kes ilma pühade andideta siit lähevad, midagi sealse elu jaoks. Need aga, kel on õnnestunud armu saada ja seda alal hoida, on läinud oma Issanda rõõmusesse, koos Peigmehega pulmapeole (Mt 25:21, 10). Nad on juba nautinud söömaajal sealtilma rõõmu, ehkki veel mitte täiuslikult. Kui aga Tema ilmub, tunnevad nad selgemalt, mida nad on kaasa võtnud.

Niipalju seletuseks selle kohta, et „Jumala riik on teie sees“ (Lk 17:21).

Tõlkinud ülempreester Mattias Palli

1 Ilmselt on mõeldud seda, et uus inimene on vaimne, mitte hingeline (vrd 1Kr 15:44, kus meie tõlkes 'maine ihu' on kreeka k *sōma psychikon*, sõna-sõnalalt 'hingeline ihu').
2 *Basileia* – kreeka k nii (kuning)riik kui ka (kuninga) valitsus, -au, kuninglikkus.

Issandamuutmise ikoon. Theofanis Kreeklane, 15. saj. 1. pool. Tretyakovi galerii. Foto: internetist.

KIRIKUISAD ISSANDA MUUTMISEST

Issand muudeti sellesse auhiilgusse, mis Tal on siis, kui Ta jälle kuningana tuleb. Tema väline kuju aga ei saanud teiseks, Tema ihu muutus vaimulikuks ja isegi Ta riided said hiilgavaks! (Hieronim).

ÕPPETUND TABORI MÄEL

Ülempreester Konstantin Kokla

Jutlus 6. augustil – Issanda muutmise päeval

Taevariigi täiust ei või inimene tabada. Selleks on meil mõistus ja meeled liiga puudulikud. Meil puuduvad täpsed sõnad ja kujutused. Isegi ph. Paulus ütleb, kui ta oli seitsmendasse taeva kistud, et ta seal kuulis sõnu ja nägi asju, mis inimese hingele küll omased, aga keelel seletamatud, meelel arusaamatud. Sellelt seisukohalt vaadatuna näeme Taboril Issanda muutmises ülimat taeva au avaldust, mida inimlikud meeled pealegi ainult vaimlisest erksamate inimeste Peetruse, Jaakobuse ja Johannese meeled ülepea tabada võisid.

Ja selle otstarve? Kas ei uskunud jüngrid selletagi, et nende õpetaja on Messias, Jumala Poeg? Issand vastab oma koguduse suu läbi: „... et jüngrid sinu ristisurma juures mõistaksid, et sa vabatahtlikult kannatad ja maailmale kuulutaksid, et sina oled oma Isa aupaistus”.

Jüngritele lähenes suur usukatsumise aeg. Terve ümbrus, terve olukord kujunes usukaotuse kasuks. Jumala aupaistus viibib maapeal, oma sõprade seas, nõdra inimesena. Terve rahvas on eksiõpetusest läbi imbutatud ja nad ootavad Messiast, kes toob maapealset au ja rikkust, loob riigi ja valitseb vägeva kuningana. Seda seletavad rahvajuhid – kirjatundjad ja variserid –, prohvetite kirjad käes ja näpp salmi kohal. Ükski jõud ei suuda selgeks teha, et prohvetid jumalikke ilmutusi saades võisid neid ainult omaaegsete sõnadega ja kujutustega kirja panna ja neil ainult rähenduslik laad on. Rahvajuhid ei tungi vaimu sügavustesse ja võtavad kirjad omaks

Kui Issand ütles enne oma muutmist, et „siin seisjatest on mõned, kes ei maitse surma, kuni nad näevad Jumala riiki” (Lk 9:27), siis mõtles Ta Jumala riigi all oma auhiilguse nägemist, mis ilmub maapealsetele. Sest Ta tuleb Isa aus ja mitte meiesarnases kehvuses. Kuidas lasi Ta seda näha neil, kellele Ta nii oli töotanud? Ta läks kõrgele mäele, võttes kaasa kolm valitud õpilast. Seal kirkastus Ta sealpoelses, jumalikus valguses, nii et isegi Tema riided sädelesid nagu tuli või välg (Aleksandria Kirill).

Kas Issand ilmus neile, kes alla maha jäid, sulase näol, aga Jumalana neile, kes tõusid Tema kõrgele mäele? Ent kuula tähelepanelikult: pole lihtsalt öeldud, et Ta muudeti, vaid muudeti „nende ees”. Nii näeme, et Jeesus muudeti ühtede ees, teiste ees aga mitte. Kas soovid näha Tema muutmist? Jälgi siis hoolega, mida evangeelium räägib. Seal näed Teda nii „liha poolest” kui ka Tema tõelist jumalikkust. Nii võrd, kui võrd suudame, näeme Teda Jumala kujul. Samuti on nendega, kes tõusid Temaga kõrgele mäele üksindusse. Aga ka need, kes ei tõuse kõrgele mäele, võivad ikkagi näha Tema tegusid ja kuulda Ta ülendavaid sõnu. Samas, Jeesus muudetakse vaid nende ees, kes üles lähevad. Tema pale särab nagu päike, et Ta saaks avalikuks valguselastele, kes on pannud maha pimeduse teod ja rõivastunud valguse relvadega (Rm 13:12) (Origenes).

otsekohehes mõttes, eksivad ise ja eksitavad rahvast: ega kiri ei valeta! Arusaadav, et kirja järele on Naatsareti puusepa poeg, ulualuseta ja koduta rändjutlustaja, kes ennast Messiaks kuulutab, petis. Ja kui kirjatähe põhjal petiseks tembeldatud mees veel petise palga saab, kurjategijana ristol ripub ja pealegi kahe rõõvli vahel, siis ei suudaks ükski inimlik arusaamine ja tõekspidamine uskuma jääda, et niisugune mees Jumala Poeg ja Aukuningas on.

Et variseride usukuulutus tõesti ka Jeesuse jüngrite meeled kütkes hoidis, näeme loost, mis pisut aega enne Tabori lugu sündis. Jeesus kõneleb oma tulevastest kannatustest. Väga paljud pahandasid ja lahkusid. Ka Peetrus peab end õpetajast paremaks ja annab sellele sõbralikult nõu: „Issand, halasta enese peale! Ärgu sündigu seda!” (Matt. 16). Niisugust maiset usku ei ole kerge võita. Pidi midagi üleloomulikku sündima, mis maapealsed ihad juurteni maha niidaks, kartuse kaotaks, kelmikarv mõistust häbistaks. Niisuguseks sündmuseks sai Tabori lugu. Taboril andis Jeesus oma kolmele erksamale sõbrale võimsa õppetunni, karastas nende usku, et jumalik au peitub ka halvas ja põlatud olevuses, et ilma võidud ja teotus, isegi piinarikas ristisurm ei kaota taevalikku tõtt, vaid ta kasvab ja paisub pärast alandust uue hooga, uue iluga. ...

Õed, vennad Kristuses! Püüame sellest suurest Tabori õppetunnist osa saada. Ka meidki köidavad maised huvid, mis tumestavad taevailmet. Ka meilgi on variserid ja kirjaseletajad, kes tõendavad, et „kiri ei valeta” ise kirja valele abiks võtavad ja taevariiki labastavad. Just kui usklik Iisrael kuningast, kuningriiki, rikkust ja head põlve Messialt ootas, nii ootab ka meie päevil palju usklikke kuldseid kroone ja pärlidest väravaid, nuumvasika liha ja kuninglikku pidu; paljud tahavad kuningatena valitseda ja patuste peale kohut mõista. See kõik seista piiblis. Ka meilgi peetakse pü-

Jeesus ise säras nagu päike, näidates, et Ta on valgus, mis valgustab kõiki, kes maailma tulevad (Jh 1:9). Nagu päike on ihusilmadele, nõnda on Tema südame silmadele. Aga Tema riided kujutavad Koguduse sündi... sest nagu veretõbine naine puudutas Issanda kuupealistust ja sai terveks, nõnda leidis paganatest tulnud Kogudus pääste Pauluse jutluse kaudu (Augustin).

Issand muudeti, et avaldada risti auhiilgust ning lohutada Peetrust ja teisi, kes olid hirmul Tema kannatuste ees, tõsta nende meeled kõrgemale arusaamisele ja anda neile kõrgemat vaprust, nii et nad võiksid täita oma ülesannet (Johannes Kuldsuu).

Peetrus, tahtes ehitada mäele kolm lehtmaja, ei teadnud, mida ta rääkis. Sest enne Päästja kannatamist, ülestõusmist ja võitu surma ning kaduvuse üle ei saanud ta olla Kristusega ega pääseda taevatekidesse. See juhtus alles pärast ülestõusmist ja taevaminemist (Aleksandria Kirill).

Salaasjade ilmutusest innustatuna haaras Peetrust põlgus maise ja äärmise igatsus igavese järele. Nägemusest rõõmu täis, tahtis ta elada seal koos Jeesusega, nautida Tema ilmunud auhiilgust. Nõnda siis Peetrus ütles: „Tehkem siia kolm lehtmaja”. Aga Issand ei vastanud talle, sest tema ettepanek polnud

haks kirjatähte ja kujutust, kuna tähe ja kujutuse abil ettetoodavast vaimust ja taevariigist palju ei hoolita.

Looja Isa aga hüüab Tabori kohal: „Teda kuulge!” Mu Poega Jeesust kuulge. Kuulake teda, ei kedagi muud! Tema on ainus õige Juht, kes taeva viib. Teda ümbritseb taevalik hiilgus, ühendab Eliase taevast ja Mosese põrgust [s.t. surmariigist]; tema teeb selgeks ka inimese elu saladuse.

„See on mu armas Poeg, kellest mul on heameel!” Jumala Poeg on aga inimese sarnane, viibib nõdras loomuses. Tähendab, inimese elu otstarve ei ole mitte mõni aeg nõtrustes vireleda ja jäljetult kaduda. Nagu inimeses, Jeesuses peitub Jumala armas Poeg, kes Taboril ilmus jumaliku aus, nii peitub iga nõdras inimeses Jumala armas laps, suremata hing. Nõder loomus lõpeb, hing mitte. Surm ei ole elu lõpu akkord. Kust sai Eelias siia? Kust Mooses? Ühe võttis Jumal aastasadade eest ta usu pärast elusalt taeva, teine ei pääsenud oma kahtleva südame pärast isegi töötatud Kaanani. Aga nüüd on nad mõlemad Taboril, jüngrite silma ees. Tähendab, isegi surmal ja põrguhual ei ole võimu kinni hoida hinge, kes Jumalat taga nõuab.

Taboril on jüngrid näitliku ja mõjuva õppetunni osalised, mis neile kustumatu mälestuse südamesse surub: teie õpetaja on elu ja surma valitseja, taevas ja põrgu seisavad tema võimu all; kõiki, kes oma püüded on temaga ühendanud, võtab ta oma au sisse.

Piksekärgatusena käivad Looja sõnad läbi jüngrite loomuse: „Teda kuulge! Teda kuulge! Teda kuulge!”

Inimlik loomus ei jõua rohkem taevalikke asju endasse mahutada: jüngrite meeled ja mõistus loobuvad oma tegevusest; nad lange-

küll kurjast, kuid oli sobimatu; maailma ei päästnud ju muu kui Kristuse surm. Selle maailma kiusatuste keskel peame küsima ennekõike vastupidavust, mitte au. Enne on vaja kannatlikkust, siis tuleb õnn (Leo Suur).

Et Peetrus oli rääkinud rumalasti, ei vastanud Issand talle. Kuid Isa vastas Poja eest. Ilmus hiilgav pilv ja kattis ainelisi lehtmaju või telke soovijad. Taevast kostis Isa hää, tunnistades Pojast ja õpetades Peetrust ning tema kaudu kõiki apostleid: „See on mu armas Poeg”. Ainult Temale tuleb ehitada lehtmaja, Teda kuulata. „Mu Poeg” on midagi muud kui sulased, Mooses ja Eelija. Teie nagu nemadki peate valmistama Issandale lehtmaja oma südame sisimas pühapaigas (Hieronim).

Hää pilvest ütles: See on minu armas Poeg, kellest mul on hea meel, Teda kuulake. Mina saan avalikuks Tema kuulutuse kaudu, Mina saan austatud Tema alandlikkuse kaudu. Kuulake siis Teda: Tema on tõde ja elu, Minu vägi ja tarkus. Kuulake Teda, kelle salaasju Seadus ette kuulutas, kes kõlas prohvetite huultel. Kuulake Teda, kes oma verrega maailma lunastas, kes sidus kinni kuradi ja riisus tema varanduse, kes murdis patuvõla ja orjapõlve kurjuses. Kuulake Teda, kes avas taevateed ja oma ristivaluga valmistas teile astmed, mis Tema riiki viivad (Leo Suur).

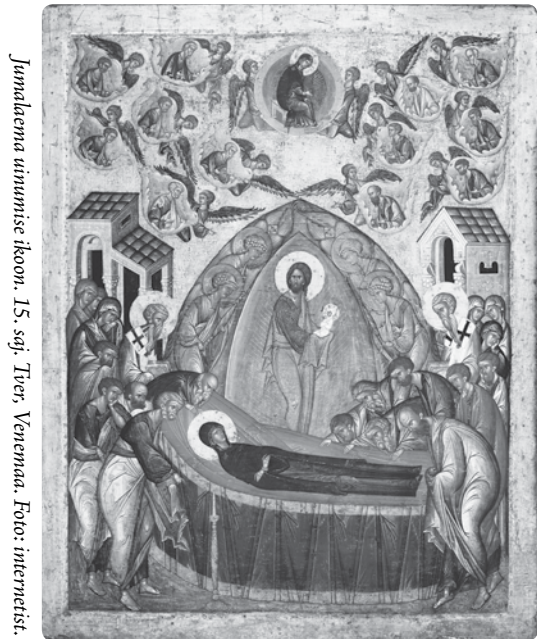
vad silmili maha, on uimastatud. Alles õpetaja armsa hääle peale toibuvad nad: „Tõuske üles! Ärge kartke!” Kõik taevalik on kadunud. Jüngrite ees seisab endisel kujul nende kehvalt riietatud õpetaja, jalad teest tolmunud, nagu käimisest väsinud. Aukartuses ja vaikides kõnnivad nad mäest alla, õppetund andis palju tunda, palju mõelda...

„Teda kuulge!” Looja hää kostub täna päevani. Inimhing ihaldab rahukuningat. Maised ihad aga hoiavad ta kammitas; vägevad vürstiriigid ja vallad eksitavad teda. Ta kuulab oma Rahukuninga armast häält: „Mina olen teie juures maailma otsani!” Aga lihalik silm ei näe teda, ja mida silm ei näe ega käsi ei saa katsuda, seda on ka mõistusel raske tabada. Tänane lugu aga kutsub erksamaid usklike Taborile, Siionile, palvemäele – kiriku. Kirikus tunneb usklik hing enese ühendatud olevat Jeesusega ja tema sõpradega, elagu nad maa peal, või olgu nad siit lahkunud. Kirikus on inimesed kui lapsed oma Isakojas. Kristuse kiriklikust kogudusest ütleb Rahuvürst: siin on teil teada, mida kummardate; õnnistus tuleb kirikliku ristirahva seast (Joh. 4,22).

Vaatleme oma õnnistuse toojat, ajaloolikku kiriklikku ristikogudust. „Põrguvärvad ei pea teda ära võitma!” Põlatuna, tagakiusatuna kõnnib ta läbi aastasadade ja -tuhandete. Paljusid pahandab ta oma kõva kõnega, paljud on temast lahku lõonud ja ise oma usud ja kirikud loonud. Aga ikka veel leidub usklike, kes Peetruse kombel ütlevad: „Issand, kuhu peame meie minema? Sul on igavese elu sõnad!”

Lihtsana, alandlikuna käib ap.-õigeusu kogudus oma rada. Palju mõtteid, palju tundeid äratav ta. Taboril kostunud Looja heal hüüab ta kohal: „Teda kuulge!”

Uus Elu 1929, nr 7. Kirjaviisi muutmata

Jumalaema uinumise ikoon. 15. saj. Tver, Venemaa. Foto: internetist.

JUMALAEMA UINUMISEST

Inimese elupäevad mööduvad ruttu, üha kiiremini, mida vanemaks saame. Keegi meist ei pääse sellest vastupandamatust hoovusest, mis hoolimatult viib meid eluvideviku poole, paratamatult kohtuma omaenese surelikkuse tondiga. See on meie kõigi osa siin langenud, patu laastatud maailmas. See ilm, see elu vee-reb kiiresti haua poole, sest Aadama ja Eeva muistne pattulangemine on katnud ta valu ja surma sünge pilvega. Keegi ei saa sellest sur-mavarju orust üle ega ümber. Me peame kõik ronima mööda vananemise, haiguste, masen-duse ning lõpuks hinge ihust lahkumise tera-vaid kaljusid. Isegi see, kes jäädes neitsiks tõi ilmale lihaks saanud Jumala Poja, polnud vaba sureliku liha saatusest aja ja surelikkuse käes.

Püha Damaskuse Johannes ütleb oma jutlu-ses Jumalaema uinumise kohta: „Täna kätkerakse eluandev varandus ja ar-mastuse sügavik surematusse surma. Ta läheb sellele vastu ilma hirmuta, sest tema

tõi ilmale surma hävitaja. Kas võimegi tema püha ja elavakstegevat lahkumist surmaks nimetada? Sest kuidas võis see, kes tõi kõigile elu, olla surma võimu all? Ent ta allub oma-enda Poja seadusele ja pärib muistse Aadama karistuse, sest ka tema Poeg, kes on elu ise, ei keeldunud suremast. Elava Jumala Emana läheb ta surma kaudu Tema juurde.”

Oma vanemas eas oli püha Jumalasünnitaja püha apostel Johannese hoole all. Oli ju Jo-hannes seisnud Maarja kõrval ka sel hirm-sal tunnil risti juures, mil mõök tungis tema hingest läbi. Ainult lapse kaotanud ema võib mõista midagi sellest valust ja ahastusest, mida tema tundis, nähes oma Poega ja Ju-malat ristil rippumas, pidamas võitlust elu ja surma vahel, mis muutis kogu maailma. Ja isegi neil kirjeldamatu kannatuse hetke-del mõtles Issand Jeesus oma Emale ja andis ta oma armsa apostli hoole alla: „Kui nüüd Jeesus nägi risti kõrval seismas oma ema ja jüngerit, keda ta armastas, siis ta ütles emale: „Naine, vaata, see on su poeg!” Seejärel ütles ta oma jüngerile: „Vaata, see on su ema!” Ja sel-samal tunnil võttis jünger ta enda juurde” (Jh 19:26-27). Püha Johannes täitis seda üles-annet ustavalt ja hoolitses püha Neitsi eest tema elupäevade lõpuni.

Keegi meist ei taha saada vanaks, sest vanadus ei saabu ükski. Pole meeldiv tõdeda, et oleme jõudnud ikka, mil me ei saa enam teha asju, mida oleme harjunud tegema, mida tahame teha ja millest tunneme rõõmu. Kondid valutavad, sooned on haiged, pahatihti on jõu ja elu-rõõmu asemel valu ja nõrkus. Kogu aeg kum-mitab hirm pika haiguse ja viletsuse ees, selle ees, et me ei jõua enam ise midagi teha ja saame omastele koormaks. Ja lõpuks peame seisma oma kõige suurema hirmu ja vaenlase, surma enese ees. „Oh mind õnnetut inimest! Kes os-tab mu lahti sellest surma ihust?” küsib apostel Paulus ja vastab: „Aga tänu olgu Jumalale, kes meile võidu annab meie Issanda Jeesuse Kris-

tuse läbi!” (Rm 7:24; 1Kr 15:57). Jumalaema oli esimene, kes sai täiesti tunda seda võitu.

Kiriku pärimus räägib meile Jumalasünnitaja viimastest päevadest, uinumisest surmaunne ja matmisest. Kõige olulisem on, et matustele hilinenud apostel Tooma nõudel lahti tehtud haud oli tühi. Apostlid mõistsid, et Elu Ema oli igavesse ellu äratanud tema Poeg Jeesus Kristus. Jällegi on kohane tuua ära Damas-kuse Johannese sõnad:

„Täna võetakse surma kaudu taevasse redel, mille varal Kõigekõrgem maa peale tuli. Täna tõuseb maa pealt taevasse taevane laud, mis kandis eluleiba. Selle ees, kelles mehetundmatult asus jumalik tuli, lähevad lahti taevaväravad ja Jumala templi idauksed. Täna läheb Jumala elav linn maapealsest Jeruusalemmast taevasesse. See, kelles sigis Jumala ainus Poeg, kogu loodu esmasündinu, asub esmasündinute Kogodusse. Tõeline ja elav Issanda seaduselaegas võetakse oma Poja rahusse. Taevaväravad lähevad lahti, et võtta vastu see, kes Jumala vastu võttis, see, kes kasvatades elupuu, tegi tühjaks Eeva sõnakuulmatuse ja Aadama surmahukatus.”

See, kes tõi ilmale maailma Päästja, on meie lootus, meie vagaduse eeskuju, töotus meie uueksaamisest ja tulevatest asjadest. Tema palvetab meie eest Armu aujärje ees, annab meile jõudu ja julgust, kutsub meid meele-parandusele ja südamepuhtusele, et meiegi oleksime õndsad ja näeksime Jumalat.

Uinumispüha kondakis me laulame: „Haud ja surm ei saanud võimust Juma-lasünnitaja üle, kes on palvetes uinumatu ja eestseismises meie kindel lootus, sest tema kui Elu Ema viis elu sisse see, kes tema neit-silikku ihusse oli asunud”.

Me ei tea, milliseid ihulikke ja vaimulikke katsumusi aeg meile võib tuua. Kõik see on armulise Jumala käes, kes „neile, kes Teda armastavad, laseb Ta kõik tulla heaks” (Rm 8:28). Mis ka poleks Jumala tahtmine, leiame julgust ja jõudu kõige pühamas Jumalasünni-tajas, kes on „haigete lohtutus, nõrkade kaitsja ja vanade tugi”.

Liikudes kõik selle paratamatu kohtumise poole, ajahetke poole, mil astume üle igavi-ku läve, hoidkem kinni ülestõusmise usust ja lootusest igavesele elule. Pidagem meeles, et nagu apostel Paulus õpetab, on usk „loodeta-va tõelises, nähtamatute asjade tõelus” (Hb 11:1). Seepärast rõõmustab meid Maarja uinumine kui ettekuulutus meie oma uues-tisünnist.

Püha apostel Peetrus kirjutab: „Kiidetud olgu Jumal, meie Issanda Jeesuse Kristuse Isa, kes oma suurest halastusest on meid uuesti sünnitanud elavaks lootuseks Jeesuse Kristuse ülestõusmise läbi surnuist, kadumatu ja rü-vetamatu ja närtsimatu pärandi saamiseks, mis on taevas talletatud teile, keda usu kaudu Jumala väes hoitakse päästeks, mis on viimsel ajal valmis ilmuma” (1Pt 1:3-5).

Lõpuks palume püha Niili sõnadega: „Seisa, mu avitaja, minu kõrval mu surma-tunnil ja ära põlga mind ära. Ma tean, oh Neitsi, et olen süüdi paljudes pattudes ja värisen selle tunni peale mõeldes. Aga sina, mu rõõm, näita, et oled siis mu juures oma halastuses. Palu mulle pääsemist, aita mind, Emand, välja õhuvalla kurjade vaimude käest. Muuda oma valgusega mu kurbus ja vaev rõõmuks ning aita mind kahju saamata mööda pimeduse vürstiriikidest ja valdadest, et jõuda kummardama autrooni ette, kus Kristus, meie Jumal valitseb koos oma igave-se Isa ja kõige pühama Vaimuga. Aamen”.

Metropoliit Nikolai järgi

TÄNU SULLE!

Raul Keskküla

HOMMIKUL

Tänu Sulle, Issand,
et ma ärkasin,
Sinu peale mõelda
jälle märkasin.

Ole hea, mu Jumal,
õnnista mu päeva,
juhata mind täna
oma leebe käega.

Anna mulle selget,
rahulikku meelt,
anna mulle tarkust
talitseda keelt.

Aita, et mu tunded
üle pea ei keeks,
et ma eksikombel
pahandust ei teeks.

Hoia minust eemal
igasugust kurja,
et kui tahan head ma,
see ei läheks nurja.

Ära Sa mu ümbert
täna enam lahu,
püsi minu meeles,
kuni jõuab õhtu.

Tänu Sulle, Isa,
Poeg ja Püha Vaim,
et ma selle palve
Sulle öelda sain.

Aamen.

ÕHTUL

Tänu Sulle, Jumal,
selle päeva eest.
Aita mul nüüd olla
jälle Sinu ees.

Palun anna andeks,
kui ma olin paha,
puhasta mu hinge,
et ta oleks püha.

Anna mulle puhkust
päeva tegudest,
päästa rahututest
unenägudest.

Kingi mulle vaikset,
õnnelikku und,
seni kuni kestab
pimeduse tund.

Las Su peale mõtleb
öösel minu süda
ja ka unes olles
meenutab Sind üha.

Kui see öö saab läbi,
ärata mind üles,
aga hommikuni
hoia oma süles.

Tänu Sulle, Isa,
Poeg ja Püha Vaim,
et ma selle palve
Sulle öelda sain.

Aamen.

MIKS KORRALDADA PERELAAGRIT?

Preester Aabraham Tõlpt

Tänapäeva peremudel ühiskonnas on muutunud ja kui vaadata tulevikku, on see samasooliste abielu temaatikast tekkinud surve tõttu veelgi drastilisemalt muutumas. Need ebaloomulikud peremudelid jäävad langenud, teiseneva ja valeliku maailma juur-

de kuuluvaks. Jumalariigi, tulevaste asjade perspektiivis, on pere aga kutsutud olema „väikene Kirik”: otsekui tõeline „rahusaareke” „haiget saanud” ja „valu käes kannatavas” maailmas. On üks koht evangeeliumis, kus Kristus nutab (Jh 11:35). Ta nutab oma sõbra Laatsaruse pärast, kes on juba mitu päeva surnud. Võibolla tuleks Jeesuse valus näha midagi enam kui pelgalt kurvastust oma surnud sõbra pärast, kes peagi surnust üles tõuseb. Jeesus nutab kõikide inimeste saatusse, valust ja surmast vaevatud inimloomuse pärast, mis on patu tagajärg.

Püha Johannes Kuldsuu on öelnud, et siin ilmas kannatatud valule, kurbusele ja tagakiusamistele annab Jumal kannatajatele teises ilmas palgaks närtsimatud aukroonid. Kuid mitte igasugune kannatus ei päri sellist au. Kannatuses ilma Jumalata kaotab inimene lootuse ja rõõmu. Kui inimese tee pole jumalariigi otsingus ja ta ei oota lootusega ülestõusmist, siis muutuvad praeguse elu valu, kurbus, kiusatused, katsumused, mured, kannatused ja valuohked väljakannatamatuks koormaks ning suruvad inimese põlvili, muudavad ta kurvameelseks ja endassetõm-

bunuks, tekitavad talle depressiooni ja viivad enneaegse surmani. Ainult elu Kristuses, elu koos Kristusega, tähendab armastada nii, nagu armastab Kristus, see tähendab ka valu ja kannatust koos Kristusega, ja enamgi veel: surma koos Kristusega – ainult see tee viib meid läbi bioloogilise elu „valuvormi” igavesse ellu koos Kristusega, koos tõelise Jumalaga.

Perel kui „väikesel Kirikus” on kanda väga oluline roll suures Kirikus: – Kirikus kui Kristuse Ihus. Algab ju inimese elu embrüona emaisas, kus isa ja ema annavad ihu, Ju-

Perelaager Kuristes, Hiiumaal. 2016. Fotod: Adele Tõlpt.

mal aga hinge, moodustades nõnda ühe ter-
viku. Bioloogilisel elul on ajalikus maailmas
hindamatu väärtus, kuna see pole lihtsalt Ju-
mala armuand, vaid kujutab endast ainulaad-
set võimalust – loodud inimese võimalust –,
saada läbi Kiriku, ristimise ja salvimise osa
Jumala mitteloodud armuvägedest Jeesu-
se Kristuse enese jumalikkuses. Nii kasvab
ihust hinge pühamu ja maapealsest elust tu-
levase maailma elu salaruslik astja. Järelkult
täheb elu algus samal ajal ka hinge algust.
Meie sündimise hetkel on suurem kaal kui
meie surma hetkel, sest sünd on igaviku al-

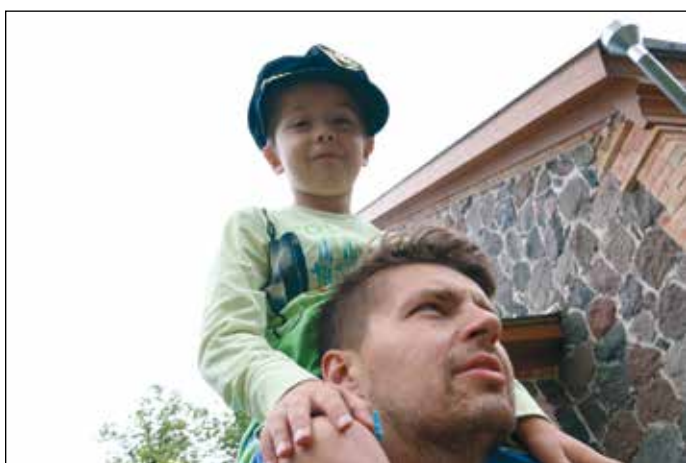
gus, samas kui surm on ainult kaduviku lõpp.

Laps on alati armastuse vili, isegi kui tema
sündi ei oodata. Mis aga saab olla ilusam, kui
laps sünnib perekonda, kus teda oodatakse,
kus on armastav ema, isa ja Kristus nende
keskel. Langenud maailma tegelikkuses see
enamasti nii ei ole. Peres, alates ema turvali-
susest üsast, kaitsva „väikese Kiriku“ rüpes õpib
laps kogema Jumalat ja maailma, kogema
turvalisust, aga ka ohte. Tihti on perelaager
see koht, kus lapsele avardub laiem pilt „suu-
rest Kirikust“. Toimub ju laager Kiriku palve-

rütmis koos vanemate, uute sõprade ja män-
guga. Laager algab väikese veepühitsusega ja
koha sisseõnnistamisega ning võetakse kok-
ku Püha Liturgiaga, mis on laagri kõrghetk.
Laager ei ole ainult lastele, vaid ongi suuna-
tud pigem emadele ja isadele, miks mitte ka
vanaisadele ja vanaemadele, kes on eeskujuks
ja toeks järelkasvule. Nii kuidas suhtuvad ja
käituvad vanemad ees, nõnda käituvad lapsed
nende järel. Ja nõnda me moodustame ühe
suure pere, kus Kristus on meie keskel. Just
koosolemine ja koos Jumala kogemine ning
kogemuste vahetamine ja jagamine muuda-

vad perelaagri väga oluliseks, sest individua-
lism on meie pääsemise kõige vahetum vasta-
ne ja see on surmavalt ohtlik.

Võib juhtuda, et elumere keeristes meie lap-
sed eksivad, kuid kui nende hingesügavuses
on Kiriku ja Jumala kogemus, siis nad teavad,
kuhu tagasi pöörduda, ja meil ei ole vaja nen-
de pärast karta.

PÜHAKU KAITSE, INIMLAPSE NIMI JA MUUTUVAD TAVAD

Intervjuu ülempreester Mattias Pälliga

Mõni kuu tagasi ilmus sinu sulest raamat „Õigeusu nimi”. See on teos, mida võib uurida nii teoloogia-, filoloogia- või ajaloo huvist kui ka käsiraamatuna täiesti praktilistel põhjustel. Nõnda vajab see ehk lugejale mõningast sissejuhatust. Küsingi alustuseks, kuidas üldse selle raamatu idee sündis? Eessõnas mainid ülempreester August Kaljukose pärandit ja vajadust seda edasi arendada, teisalt võib arvata, et ka igapäevane vaimulikutöö nõuab sellist abimaterjali?

Peamised põhjused oled juba üles lugenud. Tõesti, ennekõike on seda raamatut vaja praktikas. Võib-olla et nime-teema ei olegi esmatähtis. Vaimulikus elus on esmatähtis ikka Jumala ja oma pääsemise otsimine ning ligimesearmastus, aga paratamatult me kanname nime ja nimel on väga oluline tähendus, see seostub meie isiksusega. Kui keegi kutsub: „Jaan” või „Jüri”, siis ei kõla ju vaid sõnad, vaid nende sõnadega pöördutakse teise inimese poole ja selles on midagi väga olulist nii teoloogiliselt kui ka filosoofiliselt. Nagu mõned teoloogid, näiteks metropolit Johannes Zizioulas jt ütlevad, ongi meie inimolemise üks olulisemaid külgi see, et me seisame kellegi palge ees. Et me võime vaadata teisele inimesele näkku ja kõnelda temaga, samuti võime kõnelda Jumalaga ning natuke keerulisemas mõttes näha ka Teda palgest palgesse. Nimi on siinkohal väga oluline: „Ma olen sind nimepidi kutsunud”.

Teine aspekt on puhtpraktiline: meil on see kaitsepühakutraditsioon. Paljudelinimestel on nn kirikunimi, mõnes traditsioonis on selle valimine väga rangete reeglitega. Kuidas seda anda, kuidas on see suhtes inimese tavanimega, kas seda peaks muutma või mitte ja kuidas ma seda kirikunime kasutan: kas ainult kirikus sakramendile tulles või olen nüüdsest päevast Johannes ja keegi ei tohi mind enam Juhaniks või Jaaniks kutsuda? Mõnikord võtab aga inimene endale keeruka nimega kaitsepühaku. Mõnikord inimesed küsivad, millised need suhted on ja mida see tähendab, et ma saan ristimisel nüüd selle nime. Teine väga tähtis valdkond on, kuidas neid nimesid kirjutada ja välja öelda.

Selliseid nimestikke on meil avaldatud eri kalendrites nii esimese iseseisvuse kui ka tsaari ajal, samuti nõukogude ajal, aga ka uuemates, kuid kalendreid tavaliselt ei säilitata, kui nad aeguvad. Tihti on nendes esitatud nimekujud ja nende vasted ning

valikud omavahel erinevad. Tekkiski vajadus selle järele, et oleks üks põhjanev käsiraamat. Muidugi võib alati ühe või teise nime kohta küsida või vaielda põhimõteteliste järeldustega. Võib ka küsida, miks nime valik raamatus on just selline, miks näiteks põhinimestikus ei leidu just seda nime, kuigi kellegi meelest on tegemist tähtsa pühaku ja levinud õigeusu nimega. Või vastupidi, miks see nimi siin on, mis polegi justkui nii oluline. Ja miks ta just nii kirjutatakse. Sellisest raamatust võib olla väga palju kasu vaimulikele, kelle juurde tulevad inimesed ristima ja salvima, ning ka teistele, kes tunnevad huvi kirikliku nimekasutuse vastu, selle vastu, millised pühakud on eri keeltes millist nime kandnud.

Kuidas peab lihtne koguduseliige oma igapäevases kirikuelus suhtuma sellesse, et eri pühakunimesid saab kirjutada erineval moel? Mõne nime puhul ollakse vanast ajast harjunud kreekapäraste os-lõppudega, vahepeal tulid meil justkui moodi us-lõpud ja nüüd kasutame lühikesi, peamiselt i-lõpulisi vorme. Inimene võib sattuda segadusse ja tal võib tekkida tunne, et kirjavormidega mängimine on mõnede intellektuaalidest vaimulike erahobi. Õigeusu Kirikus on ju oluline, et ristiniimi on kaitsepühaku nimi ja kui keegi on kunagi ristitud näiteks Jelizavetaks, kas võib siis juhtuda, et ta peab sakramendil ütlema hoopis Eliisabet?

Siin on mitu tahku. Kui inimesele on üks nimekuju armas ja ta on harjunud seda kasutama, ei ole mingit sundust seda muuta. Jah, meile on tulnud nimekujusid eri suundadest ja uusi inimesi kirikusse võttes peab olema ikkagi üks normatiivne nimekuju. Ometi kui Eliisabet on harjunud kasutama mõnd teist nimevormi, kasvõi heebreakeelset Eliševā'd, on see teine asi. Samuti peaks püüdma vabaneda eelarvamusest, et nimedel on mingi „õige” algkeelne kuju. Ka see raamat püüab nii oma teoreetilise osa kaudu sissejuhatuses kui ka erinevate nimekujude kõrvutamise kaudu rõhutada, et ei saa suhtuda näiteks nõnda, et õige on ainult Georgios või Elijah. Tegelikult on võimatu välja kaevata päris algvormi, seda siis veel ka autentselt kirjutada, kuna tegu on teiste kirjasüsteemidega, ja õigesti hääldada, kuna hääldused on aegade jooksul muutunud. Meil peaks olema igast nimest soovitatavalt üks meile suupärane ja meie jaoks traditsiooniline vorm, mida normina kasutada. Segadust ei tekita mitte see ühe vormi otsimine, vaid paralleelide hulk. Paralleelvormid on tihtipeale veel kirjaoskamatult ja asjatundmatult välja töötatud. Näiteks oli ühes vanas kalendris nimekuju Tihhonos, sest oli loetud kreeka kalendrit, kus nimi esines omastavas käändes, ja see siis meie kalendrisse pandud.

Samas, ega midagi absoluutset ei ole. Võtame või Vana Testamendi mugandused. Näiteks oleme harjunud ütlema Jeremija, aga heebrea vorm on midagi sarnast nagu Jirmejahu. Vanasti öeldi Jeremijas, nüüd aga Jeremija, justkui oleks see kuju kuidagi algkeele-pärasem. Aga ei ole ju. Ja nii edasi. Kreeka keeles on näiteks vana häälduse korral omad keerukused ja uskreeka keele puhul omad. Kas või afrikaathäälikud. Lõpuks tuleb nime kirjutamisel kas uus- või

vanakreeka päraselt ikkagi erinevus sisse ja tihtipeale lähevad need inimestel segamini. Mõni ütlebki näiteks Dimetrios või midagi muud hübriidset. Tihtipeale on seda segadust rahvusvaheliseltki näha mõne kreeklase puhul, eriti kelle esivanemad on juba varem teise riiki kolinud ning kelle nimed on vahel täitsa kaootilise kirjapildiga, es- ja is-lõpud segamini jne. Ühesõnaga on vaja teatud süsteemi, korrastatust, muidugi mitte jäikuse ja paindumatusena, ja ainus süsteem, mille me oleme leidnud, on meie keele puhul siiski kas lühendatud või ladinapäraseid us-lõpulised nimevormid. Need on kaks meie elavas traditsioonis olnud pruuki. Ülejäänud paraku seda ei ole ja me ei saa teha lipukirjaks, et peab olema os-lõpp, kuna oleksime siis kuidagi kreekapärasemad, sest me niikuinii ei häälda ega kirjuta neid nii, nagu kreeklased neid ühel või teisel ajatapil või tänapäeval päris täpselt hääldavad-kirjutavad. Uskreeka transkriptsioonisüsteem on samuti päris kaootiline. On vaja läbimõeldud, meie oma harjumustele ja tavadele toetuvat süsteemi. Kuigi küsimused jäävad alati. „Oleks minu olemine, teiseks minustegemine”, nagu rahvalaul ütleb, siis mina kasutaksin päris rahvalikke vorme, nagu oli näiteks tartukeelsetes piiblikes: „Paavli kiri roomalistele” ja „Jaani evangelium”. See oleks kõige mõttekam, nii nagu ka inglise keeles on „Gospel of John”. Aga selle kohta ütlesid juba põhjaeestikeelse piibli tõlkijad, et eestlased suudavad välja hääldada ka Johannes ja Bartolomeus ja nõnda kadusid Jaanid ja Pärtlid ära. Eks sellest see segadus algaski, et hakati taotlema täpsust, mida niikuinii ei saavutatud, ja lõpuks on segadus veel suurem. Näiteks millal mõni kreeka nimi h-ga kirjutada, kas Hieronim ja Hierotei või Ieronim ja Ierotei – kuidas oleks teoreetiliselt selle süsteemi järgi loogilisem? Oma roll on ka teatud harjumuslikel ja esteetistel printsiipidel, mis nimevorme reguleerivad.

Rääkides nendest Pärtlitest ja Jaanidest: kui õigeusklik on ristides saanud omaenda nime põhjal ka kaitsepühaku, kuidas siis toimida nii sakramentide kui ka eestpalvete puhul: kas kasutada üht või teist nimevormi või koguni mõlemat, näiteks Leena-Helena või Madis-Mattias? Kui inimene ongi oma nime saanud pühaku järgi, kas ta siis võib ka täiesti vabalt öelda Jaan või on ta sakramendi ajal ikkagi Johannes?

Kui on tegemist päritolult sama nimega, sama nime mugandustega, rahvalike vormidega, siis minu kontseptsioon on, et tegu ongi sama nimega. Mul endalgi on vahel küsimus, millal kirjutada või öelda Madis või millal Mattias, aga kõigepealt peab mõtlema, et see on sama nimi. Kui ma räägin vene keeles, ütlen, et olen отец Матфий, aga vahel segaduste vältimiseks, kui keegi paneb ka kirja, tuleb selgi puhul öelda Mattias, eriti arvestades, et Madise puhul võib olla tegu ka teise pühaku, evangelist Matteusega, kes on vene keeles Матфей. Mina olen siiski jõudnud otsusele, eriti kui on tegu kristlike nime oma vormidega, et neid ei ole sel juhul tarvis kiriklikus kontekstis tingimata asendada mingi n-ö täisnimega. Madis ei viita vähem pühakule kui Mattias ega ole ka vähem auväärne nimekuju. Kuigi Madise puhul võib tegemist olla ka evangelist Matteusega, tulenevad mõlemad heebrea nimest Matitjahu.

Teisalt mängib kaasa muidugi harjumus, samuti see, kui mõni preester nõuab koguduse liikmetelt kindlasti pühaku nime kasutamist või inimene ise tunneb või tahab olla mõnes kontekstis justkui peenema nimega – siin on eri lahendused. Aga ma rõhutan, et meie vanade nimekujude, nagu Madis, Mihkel, Jaan, Mari, Leena, Madli jne puhul, ei peaks tingimata nime vahetama. Samas on meil mitmeid kunstloomingu kaudu saadud nimesid, näiteks Merike või Urmas, millel ei ole otseselt vaseid. Nimesüsteemis orienteerumiseks on selle raamatu põhinimestikus numbrid: 1. on nimega geneetiliselt seotud variandid, näiteks kreeka keelne Helena, millest tulenevad Ele, Elen(a), Elina, Ella jne. 2. on nime tähenduslikud vasted, näiteks Kalju (Peetrus). Ja 3. on kõlalised sarnasused, näiteks Helena puhul Eleonora või Eneli, mis ilmselt ei ole geneetiliselt seotud. Vahel on kõlalised sarnasused väga suured. Näiteks olen siia raamatusse lülitanud ka pühakuna vähemtuntud ja nimena vähem levinud Egiptuse märtri Solev, kelle nimi tuleb ilmselt heebrea, süüria või kopti keelest, kuid mis on nii lähedane meie nimele Sulev.

On ka teisi selliseid näiteid, näiteks nimi Siira, pärsia keeles Širin (kaunis, sulnis), mis on nii lähedal meie Siirile ja Sirjele jt sarnastele nimele, et need on raamatus toodud võimalikeks vasteteks. Tõlkevastete puhul on samuti püütud võimalikult säilitada seesama nimekuju, nii nagu venelastel on Nadežda (lootus), nad ei ole seda mugandanud tingimata kreeka keele vahendusel Jelpidaks vms. Samuti võib meilgi olla Toivo või Kalju. Aga kolmanda numbri all on palju selliseidki nimesid, millel ei ole kalendris vastet. Mõned on neist tõesti lausa kunstlikud ja sel juhul on kirikunime kasutamine kirikus ka rohkem põhjendatud. Ma rõhutan, et ma ei pea silmas seda, et kui kellegi nimi on Urmas või Vootele, siis on ta kohe loomult pagan, vastupidi, ta võib olla vägagi jumalakartlik inimene, ja kui Urmas tahab armulauale tulla näiteks nimega Urbanus ja Vootele näiteks nimega Fotius, siis on seegi täiesti võimalik. Need kõik kokku on huvitav teema ja loomulikult ei taha see raamat olla mingi viimane pits, mis teema sulgeb, aga ta tahab anda panuse sellesse diskussiooni ja samuti praktikasse. Samas ma rõhutan, et nimevormi väga kergekäeline asendamine või ühe keele või kirjaviisi järgi kirjutamine või hääldamine, vaadates nii ajalugu kui ka meie praktikat ja ka teiste maade praktikaid, ei ole nii lihtsalt põhjendatav. Õigeusklik ei vaheta igal pool oma nime. Näiteks Soomes ja Rumeenias on väga palju mittekiriklikke nimesid – ka preestrite seas –, samuti serblastel ja veel mõningatel sealtkandi rahvastel. Minu teada on ka montenegrolastel komme, et neil on perekonna või suguvõsa pühakud, aga inimestel on tihtipeale tavapäraseid slaavi nimed, nagu Slobodan jne ja nad ei otsigi neile tingimata kiriklikku vastet, kui just tegemist ei ole munga või piiskopiga.

Kõnealus raamatus olen ühes kohas paksus kirjas rõhutanud: „kui vähegi võimalik, peaks aus hoidma meie oma põliseid kristlikke nimesid”. Me oleme väike rahvas, me saame väga palju mõjutusi ja nimesid pannakse tõesti tihti suurrühvaste eeskujul. Meil on nii rikkalik nimevalik, mis levib ka

filmide ja võibolla tänapäeval veel mingite sotsiaalmeediakanalite kaudu. Kõik ei pea olema Jürid ja Marid, meil on muidki väga huvitavaid nimekujusid rahva seas. Neid peaks au sees hoidma.

Kuidas on Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku nimede kirjaviis kooskõlas ametliku keelekorraldusega? Kui kellelgi on näiteks justnimelt filmist armsaks saanud nimi Gabriel, miks kirjutame seda siis oma kirikukalendris Kaabriel? Või näiteks Vassili, mida ju üldjuhul kirjutatakse Vassili?

Siin on tegelikult veel palju küsimusi. Üks selles raamatus käsitletud teemadest on just nende vanade nimede normeerimine: kreeka nimed on omamoodi, ladina nimed omamoodi, aga näiteks Uues Testamendis on tehtud erandeid ja seal kirjutatakse neid hoopis omamoodi. Siin ma põhjendangi, miks ei ole meil mõttekas kirjutada antiikseid kirikunimesid päris vanade pruukide järgi, vaid meie harjunud pruuki järgides. Meil ei ole ju aluseks ainult piibel, meil on vahepeal ligi 2000 aastat kristlikku ajalugu ja meil on võimalik rakendada üht süsteemi Uue Testamendi aegsete pühakute puhul ja teist süsteemi järgmistel sajanditel elanud inimeste puhul. Mis puutub aga tänapäeval normeeritud nimesse, mis on keerulisem küsimus, ja, nagu ikka, märkad puudujääke alles siis, kui raamat on juba trükipressi all. Siin oluks võibolla asjakohasem suhestumine mõningate konkreetsete normidega. Kui me kirjutame Vassili, on selle eestipärane hääldus Vassil, aga ühe i-ga on see pigem pigem vene nime transkriptsioon. Kui kirjutame kahe i-ga, kõlab selle nime kiriklik kuju nii, nagu see on ka mitmetes vanades kalendrites ja teenistusraamatutes. Nii et siin on olemas nii teatud reegleid kui ka ebajärjekindlusi: kirjutame ju näiteks Irene, aga tavaliselt hääldame ikkagi Ireene. Pikka vokaalidega nimekujud pärinevad minu teada 1930. aastate normist, mil neid soovitati niimoodi kirjutada.

Konkreetselt nime Kaabriel puhul on raamatus ära toodud ka teine nimekuju ja viidatud eri võimalustele. Taas võib küsida, mis ikkagi loob traditsiooni ja normi: kas vanas piiblis olev nimi ja selle loogika või üks romaan ja selle põhjal tehtud film. Me ei saa eitada kõikvõimalikke mõjutusi ja kindlasti on ka mõni teine loogika võimalik, aga minu arvates ei pea me peakingi nimevormi puhul joonduma „Pirita kloostri viimaste päevade” või „Viimse reliikvia” peategelase järgi. Nagu ma ka siin raamatus küsin: kui on Gabriel, miks siis on Taniel, samuti Taavet ja Miikael? Muidugi võiks ka küsida, miks meil on üldse G-ga nimed, miks ei ole siis näiteks Kennaadi, Kerassim ja Kaius – ehkki ka nii on aeg-ajalt kirjutatud, näiteks XIX sajandil –, aga üks sellised küsimused jäävadki. „Oleks minu olemine”, kirjutaksingi need kõik K-ga, sest normaalses eesti keeles ei ole ju helilisi klusiile. Minu raamat ei löö küsimusi lukku, ja ka autoriteetne nimede asjatundja Peeter Päll on öelnud, et nimekirjutuses võib olla alasüsteeme, peasi, et need oleksid sisemiselt loogilised ja sidusad.

Eesti ei ole läbinisti õigeusklik maa, ka perekondades võivad olla esindatud eri konfessioonid. Üks asi on see, et inimene otsib

oma lapsele nime, teine aga see, et õigeusu nimi on seotud pühakuga. Õigeusklik vist ei pane lapsele reeglina mitut eesnime, aga samas kui keegi tahab oma lapsele nimeks panna Bruno Benno Bernhard, siis kes neist kolmest on see pühak või kas teistes konfessioonides, kus pannakse mitu nime, ei ole nimi sel moel pühakuga seotud?

Jah, eri kirikutel on eri lahendused ja protestandikirikutes üldiselt ei ole erilist kaitsepühakute süsteemi. Kuigi näiteks anglikaani kirikus otsitakse tugevamat seost pühakutega ja kas või Skandinaaviamaades ja Soomes tähistatakse nimepäevi. Ka on mõnel pool mitme nime panemise traditsioon. Karoliku kirikus võibki inimesel olla mitu kiriklikku nime, üks saadakse ristimisel, teine konfirmatsioonis; õigeusus seda tava ei ole, mida on ka siinses raamatus mainitud. Kui inimesel on liitnimi või mitu nime, siis lihtsalt üks nendest on see pühakule vastav nimi, mille ta ütleb ka armulauale tulles. Soovitatult nime, mille järgi teda põhiliselt kutsutakse. Soomlastel ongi *kutsumanimi*. Kui oled näiteks Jouni Tapani Kimmo Pöllönen ja Kimmo on põhিনি, siis see joonitakse ankeetides lausa alla. Inimene lihtsalt valib ühe välja. Seg- või oikumeenilistes peredes on arusaadav, et kui näiteks luterlasest abikaasa soovib lapsele nime, mis millegipärast meie kalendriga ei haaku, ja teine pool soovib teist nime, mis on kirikunimi või on sellega seostatav, võetakse see teine nimi kirikunimeks ja kaitsepühakuks. Ma ei eita seda, et ka teistes kirikutes on inimesi, kes on Jumalale meelepärast elanud ja teinud samuti imesid jne, aga läänekiriku poole pealt saame pühakutena formaalselt tunnustada siiski ainult neid, kes on elanud I aastatuhandel enne kirikulõhet. Mõned kirikuloolased võivad ju küsida, kas see kirikulõhe ikka tegelikult kirikut lõhkus, aga mingi rajajoon on ometi võetud. Samamoodi on siin raamatus ka pikem nimekiri vähemtuntud või nimepanekul vähemkasutatud idakalendri nimedest (lk 155). Siia ma lääne nimesid ei pannud, raamat oleks läinud selle arvelt tohutult pikaks. Küll on aga siin mõningaid orientaalkirikutes kasutatavaid nimesid, näiteks pärsia Narses või armeenia Mesrob. Ka süüria Abdjesu, Jeesuse sulane, kes on meie kalendriteski sees.

Loomulikult ei saa siin reegleid seada, seda enam et riigi silmis tehakse nimed ametlikuks ju perekonnaseisuametis, mitte kirikus, aga kas oleks ikkagi soovitatav, et õigeusklik pere paneks lapsele ühe eesnime mis on seotud pühakuga?

Jah, kindlasti. Kõige lihtsam on andagi kokkulangevad täisnimed, nagu näiteks Toomas või Martin, soovitatavuselt n-õ teisel kohal oleksid sellised põlismugandused nagu Madis või Anne. Ja kolmandaks oleks siis kõlaline seos, nagu näiteks Sulev (Solev), mis on aga juba keerulisem. Nagu ma raamatuski ütlen, on nimede puhul paljutki oletuslikku. Kas näiteks Randel ja Rando on Randoaldi tuletised, või kas Inn, Inno ja Kent on Innokenti tuletised – seda me täpselt ei tea, sest nad võivad tulla ka teistest algvormidest. Munkadel ja nunnadel vahetub seisuse järgmisi astmeid saavutades pühakunimi. Mida see tähendab? Kas eelmine pühak siis n-õ läheb tema juurest ära ja nüüd on tal

uus kaitsja või kuidas siin see nimepaneku loogika toimib? Kui oled ikkagi palvetanud ühe pühaku poole, kas jätab siis temaga kuidagi hüvasti?

Mul ei ole selles küsimuses sisemist kogemust, seda peaks tegelikult küsima kelleltki, kes on need astmed läbinud. Komme on küll selline, et esiteks on inimene „ilmalik”, tavaline kirikuinimene, kui ta tahab astuda kloostrisse, on tal kõigepealt kuuletuja- ehk noviitsiaeg, mille jooksul ta vaatab ja õpib, ta proovitakse läbi, ja kui ta on kõlbulik, pühitsetakse ta rüütkandjaks ja ta saab esimese nime. Suurde skeemasse pühitsedes saab ta teise nime. Ka siin võib olla variatsioone. Tavaliselt see nimi vahetatakse, kuid võib ka olla, et pühak vahetatakse, aga nimi jääb samaks. On ka harvu juhtumeid, kui üldse ei vahetata Aga oluline on siin mõista, et munga või nunna elu (eesti keeles võiks kasutada mõlema puhul sõna ükslane, mis mõnes murdes tähendab üksikut inimest, aga sedasama tähendab ka kreeka sõna *monachos*) valimine ongi inimese elus tohutu muutus. Ka kaitsepühaku vahetamine on kindlasti valulik, aga nii on ka kõige muuga: kodu ja suguvõsa maha jätamisega, varandusest ja oma tahte täitmisest loobumisega – see kõik on väga radikaalne muutus ja pühaku vahetus käib selle juurde. Ei saa suhtuda kuidagi maagiliselt, et üks pühak „läheb ära”, teine tuleb juurde, võibolla on see pigem kumulatiivne: see vana pühak jääb inimest kaitsma, aga tuleb ka uus, kelle poole ta rohkem palvetab või kellele tema nimi rohkem viitab. Ma kujutleksin seda nii, aga mul ei ole tõesti sisemist kogemust.

Meie kultuuris on nimi midagi üsna püsivat, aga mõnes kultuuris, näiteks Kaug-Idas on see ju täitsa tavaline, vähemalt vanasti oli, et inimesel on sünninimi, pärisnimi, mida hoitakse salajas, ja teine nimi, mida avalikult kasutatakse. Pärisnime teades võidakse sellega nõiduda või nimekandjat kogemata kahjustada, andes võibolla kogemata mõne vande, et mingi see või see põrgusse... Ja elu jooksul võib inimene initsiatsiooni käigus, näiteks täisealiseks – aga ka jahimeheks, pealikuks või šamaaniks – saades hakata kandma mingit uut nime. Võib veel võrdluseks tuua, et näiteks hiinlastel, aga samuti tänapäeva Euroopas, on ju kirjanikul oma n-õ kirjanikunimi, see võib nii olla ka muude eluvaldkondade tuntud inimeste puhul. Hiina ja Jaapani keisritel oli näiteks sünninimi, trooninimi ja pärast surma sai ta veel omakorda uue nime. Vanas Roomas anti keisritele mingi lisatiitel, kui toimus nende apoteoos, kui nad jumalateks kuulutati. Nime vahetamises pole midagi erilist, aga meie kultuuris on see suhteliselt vähetuntud praktika.

Samas vahetavad tänapäeval mõned inimesed justkui kergekäeliselt oma nime, ka passis. Kuidas nimevahetamisesse suhtuda, kui kristlik taust praegu kõrvale jätta? Kas see muudab kuidagi inimese identiteeti? On ka ju igasugu nimesümboolika-teadusi või uskumusi stiilis, et nimi peab algama võimalikult tähestiku algupoole tähega või et nimes peab kindlasti r-täht sees olema. Kuidas kristlane peaks sellistesse vaadetes suhtuma? Kui inimene peaks püüdlema jumalikustumist, theosis't, realiseerima oma Jumala näo järgi loodud

olemust, võivad ju igasugu identiteediga mängimised sellele kahjuks tulla?

Eks ma arvaksin ka pigem niimoodi, aga ega ei saa siin kellegi üle kohut mõista, inimestel on nimevahetuseks eri põhjused. Kui vanemad on pannud näiteks oma noorpõlves saadud lapsele väga ebasobiva nime – kuigi just neid ei kiputa paraku vahetama – eriti veel, kui need on mingi väga imeliku kirjaviisiga, pool-inglise, pool-eesti, siis selliseid nimesid võiks ehk küll vahetada. Samas on seda väga raske öelda, me elame ju suuresti individualistlikus ühiskonnas, kus inimesele võib igal hetkel tunduda, et talle miski ei sobi, olgu see või tema nimi. Võib ka juhtuda, et inimene vahetab oma nime ega ole enam näiteks Ain, vaid on nüüdsest Serafim, näides see justkui väga kiriklik, aga protsessil võib tegelikult olla hoopis mõni muu põhjus, mingi sisetunne, *new age*'i mõjutus, „ilmutus” vm. Suhtun nimevahetusse siiski üsna skeptiliselt, valdavalt ei kuulu see meie kultuuritraditsiooni.

Vaimulikud on mitmes mõttes teistsuguses staatuses, aga üldiselt see, mis käib mittemunkade kohta, see käib ka mittemunkadest vaimulike kohta. Kui mind praegu pühitsetaks, ütleksin vast, et ma ei tahaks, et mind enam kutsutaks Mattias, vaid oleksin jäänud Madise juurde. Aga kuna nüüd on nii harjutud, ei hakka ma seda enam muutma.

Räägime siis lõpetuseks ka raamatu ülesehitusest ja selle kasutamisest.

Sissejuhatus on nagu väike uurimus. Nimestiku puhul palun väga lugeda kõik seletused ja instruksioonid läbi. Näiteks, mida tähendavad numbrid 1., 2. ja 3., millest ka eelpool juttu oli. Samuti lääne- ja idanimede päritolu kohta. Sissejuhatuses on juttu põhimõttelistest küsimustest, seejärel tuleb põhinimestik, nimede erikujud ja vormid eri keeltes, kusjuures siin kreeka tähtedes ja kirillitsas nimekujud ei ole eesti keelde transkribeeritud. Üldiselt on kreekakeelne nimekuju lähedane ladinakeelsele, aga kui keegi tunneb erihuvi, siis siin on ka toodud tabel (lk 34-35), kust saab erinevaid kreeka keele häälduse ja transkriptsiooni viise. Lugejalt eeldatakse slaavi tähestiku tundmist, aga on ju võimalik ka lihtsalt alfabeet ette võtta. Tihti peale on need kirikuslaavi vormid ikkagi enam-vähem sarnased nime põhivormiga. Muud tähestikud: heebrea, süüria, kohti – rohkem ma ei kasuta, (gruusiati ja armeeniat lihtsalt tehnilistel põhjustel, kuid kuna ka nimesid on väga vähe) – annavad ka ettekujutuse, kui erinevalt on ühte ja sama nime võidud edasi anda. Samuti on olemas väike nimede, vahel ka pühakute seletus, aga see ei ole siiski pühakute elulugude raamat – selleks on meie Kirikul lausa oma sari olemas. Kui nimepanekul või endale ristnime võtmisel tekib lisaküsimusi, tuleks pöörduda koguduse preestri poole, aga võin ka alati ise e-maili teel nõu anda.

Väga tänan selle raamatu ilmumise puhul nõuandjaid, näiteks Peeter Pälli, Kristiina Rossi ja Külvi Kurge.

Küsitles Madis Kolk

РЕЧЬ ЕГО ВЫСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВА МИТРОПОЛИТА СТЕФАНА НА ОБЩЕМ ЦЕРКОВНОМ СОБОРЕ 2016 г.

Дорогие братья во Христе, Тартуский епископ Илия, Пярнуский и Саареский епископ Александер и епископ Христовополиса Макарий, многоуважаемые архоны, дорогие священники и диаконы нашей церкви, дорогие сестры скита святого Иоанна, уважаемые представители приходов!

И вновь, как мы это делаем постоянно с июня 1999 года, мы собрались здесь все вместе в Святом Духе под взором священномученика Платона, епископа Ревельского, чтобы вместе посмотреть, что было нами сделано в ушедшем году. Когда я говорю, что на нас ложится обязанность собраться вместе в Святом Духе, я тем самым хочу перед вами однозначно подчеркнуть то, о чем в последнее время говорилось меньше: мы должны ощутить определенное святое измерение; оно должно быть первичным и управлять всеми нашими поступками и обязательствами.

В этом смысле практическое внедрение нашего нынешнего устава (в основе которого, на мой взгляд, уже с момента его составления лежит, скорее, светский взгляд на общество) вызывает явные разногласия, перечеркивающие наш христианский и духовный опыт, потому что временами он не соответствует настоящим христианским практикам Православной церкви.

Мы тверды в отношении к этому миру и приспосабливаемся к законам общества, в котором развиваемся и делаем всё необходимое, всё, что в нашей власти, чтобы не растерять нашу мудрость, прилежность и бережливость. Но, в то же время, мы не из этого мира и поэтому не можем противиться воле Божьей и выступать против того, чего

Спаситель требует в своем Евангелии. Кажется, многие члены нашей церкви, занимающие духовные или административные должности, не понимают в достаточной степени связи между вещами этого мира и будущей жизнью в царстве Божьем. Поэтому случается, что отношения между людьми приводят к ссорам, а не к тому, что является правильным в Церкви Божьей, т.е. к согласию и любви.

Чтобы исправить это несоответствие между духовной и мирской стороной, я принял решение сформировать редакционную комиссию с целью пересмотра нашего устава. Всё это будет происходить в три этапа: первый начнется в следующем октябре, когда соберется комиссия священников под руководством протоиерея Матфия Палли. Второй этап начнется в декабре, когда наш Священный Синод рассмотрит предложения комиссии, а третий пройдет в марте 2017 года с участием всего нашего духовенства и светских членов епископских советов, чтобы представить окончательный вариант пересмотренного текста устава. Надеемся, что этот текст будет готов и принят на следующем общем Собрании в 2017 году.

Мы очень часто говорим и действуем так, будто не знакомы с принципом, согласно которому вся жизнь Церкви проходит от имени Святой Троицы и под руководством Святого Духа. Повторюсь: не пытаюсь закрыть глаза на нехватку материальных средств, которые находятся в нашем распоряжении с единственной целью облегчить нашу задачу на брэнной земле, снова напоминаю, что основная задача Церкви может иметь лишь духовную суть. Это объединение паствы, ее поддержка, просвещение, направление в любой момент жизни на путь истины, избавление от всяческих духовных и нравствен-

ных отклонений, которые владеют миром в любую эпоху. Иными словами, это евангельское признание, т.е. демонстрация «всем народам» единственной истины Божьей, как воскресший Христос требует от нас в Евангелии от Матвея (28, 19-20):

«Итак идите, научите все народы, крестя их во имя Отца и Сына и Святаго Духа, уча их соблюдать всё, что я повелевал вам!».

Мир жаждет истины, надежды, света, жизни и подлинности. Оставаясь со Святым Духом, подтверждаем и обещаем ему бытие, свободное от возможностей, полных клеветы, лжи и компромиссов, от бесполезной и глупой показухи и хвастовства. Жить, следуя наставлениям Святого Духа, значит отказаться от погружения в застывшую, если не сказать – мертвую, религию и от провозглашения бессодержательных теологических преувеличений, которые являются поверхностными и лицемерными; это значит отвернуться от холодной и бесхарактерной веры, оправдывающей себя тем, что «мы не можем иного, что делают другие, потому что всегда было так».

С другой стороны, я оставляю вас с вашими размышлениями о своей совести. Я задаю вам всем без исключения этот серьезный и насущный вопрос: Что мы сделали до сегодняшнего дня с нашей церковью? И особенно – что мы сделаем с ней в будущем?

Я не могу скрыть от вас, что постоянно глядя на все владения нашей церкви, я часто чувствую, что душа моя дошла до той точки, когда она начинает «погибать от грусти». Обусловлено ли это тем, что мы легко поддаемся очарованию мирских соблазнов? Вызвано ли это тем, что вместо проявления твердости в своей вере мы ищем себе оправданий равнодушию, своей склонности к двурушничеству, отстранению от

своей религиозности, которая больше не является для нас единственным проявлением истины, заменяя ее каким-то смешанным учением, в логике которого нет таинства веры, под знаком оправдания компромиссов и чисто мирского отношения к душе? Во всем этом, несомненно, есть правда, но есть и что-то большее.

Это большее и есть человеческое сердце. Я не осмелился бы менять это силой. Поэтому и говорю: я оставляю вас с вашими размышлениями о своей совести.

Не является для меня православным тот, кто лишь пожелал этого или провозгласил себя таковым. Без настоящей веры, без истинного аскетизма нет православного жизненного опыта. Он приобретается через молитву, через усердное участие в богослужениях и таинствах, особенно через исповеди и причастия. Он приобретается в богопослушании, в проявлении уважения к ближнему своему и учитывании его интересов, в постоянных усилиях во имя того, чтобы всюду, где мы есть, царили мир, согласие, любовь и уважение ко всему, чему учат всемирные церковные общины. Можно получить в надежде на вечную жизнь воскресшего Христа и в твердости духа, а не через соблазны деньгами, пустое величие и власть, единственным следствием которых становится раскол. Это, разумеется, беспокоит всех нас. Это касается всех и особенно нас, духовных лиц, а также вас, представители наших приходов, потому что вы строите и укрепляете жизнь во Христе там, где вас избрали члены приходов, исполняя свою особую, прежде всего, духовную и церковную миссию.

Единственная цель этого размышления – предложить новую точку отсчета для формирования единого образа мышления, без которого всё

осталось бы только на бумаге.

В свете этого я хотел бы обратиться к нашему духовенству.

Должность священника – самое высокое и уникальное служение в мире. Оно следует непосредственно из призыва Господа к любви и всепрощению. Причина и цель существования должности священника – освящение и спасение всего существующего на земле.

- потому что священник дает прощение Господа тем, кто сожалеет о грехе;

- потому что он служит божественную литургию «по вечной жизни и отпущению грехов»;

- потому что он непрестанно молится за всех и помогает каждому в его тяжелой духовной борьбе;

- потому что он сообщает миру Божественную истину;

- потому что он принимает и посылает бедных, слабых, заключен-

ных, больных и всех тех, кто страдает душевно, нравственно или материально;

- потому что он безгранично делится состраданием, благословением и любовью Божией вокруг себя.

Поэтому нужно:

- чтобы он был охвачен страхом Божиим, который является, прежде всего, уважением и доверием;

- чтобы он был полон смирения, любви, веры, чистоты и святости жизни;

- чтобы он завоевывал сердца своей паствы и других людей, прежде всего, примером собственной жизни и вдохновением, способностями, посвященностью и верностью своей Церкви, а также проповедями.

Если самый большой данный Богом милосердный дар человеку – это служение в качестве священника, то, к сожалению, верно и то, что священник, как и каждый из нас, тоже отмечен своими слабостями.

Я говорю это, чтобы ясно подчеркнуть, что, несмотря на личные умения или личные недостатки, знания и дипломы, должность священника по сути своей является даром Божиим, и его нельзя просто приобрести благодаря личным стараниям и стремлениям самого человека.

Единственное настоящее усилие – это очищение сердца для получения дара Божьего. Данное призвание, таким образом, дается только Христом; человек волен решать, принять его или отказаться. С другой стороны, настоящий священник никогда не поведет себя как бюрократ или госчиновник, он не выполняет роли или задачи чиновника. Критерии его действий не имеют в основе своей получения выгоды, в них нет материального расчета или погони за высокими званиями. Говоря просто и естественно, священник не может быть ничем иным кроме любви, как и Бог. Это именно то, о чем нам постоянно говорит Евангелие: Бог не просто любит, Он сам и есть любовь.

Дорогие братья и сестры во Христе, нашем Господе и Спасителе, священники нашей церкви, народ Божий, монахи и монахини!

Благодарю вас от всего сердца за ваш вклад в развитие наших приходов. Всё, что вы делаете для нашей церкви, неопределимо. Я знаю и вижу это и благодарю вас за эти дела.

Призываю вас продолжать свою деятельность с бодростью духа и смирением, в постоянной молитве и внутренних преобразованиях, чтобы мы все вместе продолжали священную борьбу за любовь нашего Спасителя Иисуса Христа, во имя Отца, Сына и Святого Духа. Нашей церкви это необходимо, как всем нам и миру в целом. Именно так мы сможем возвеличить ее в духе святости Царства Божьего.

† СТЕФАН,
Митрополит Таллинский
и всей Эстонии,

Таллинн, Собор ЭАПЦ 2016

ПОСЛАНИЕ Святого и Великого Собора Православной Церкви

Православным людям и каждому человеку доброй воли

Мы восхваляем и славим Бога «милости и всякого утешения», что сподобил нас собраться в неделю Пятидесятницы (18–26 июня 2016 г.) на острове Крит, где апостол Павел и ученик его Тит проповедовали Евангелие в первые годы жизни Церкви. Мы благодарим Бога в Троице, что благоволил нам завершить в единодушии работу Святого и Великого Православного Собора, созванного Вселенским Патриархом Кириллом Варфоломеем в единомыслии с Предстоятелями Поместных Православных Автокефальных Церквей.

Верно следуя примеру Апостолов и Богоносных отцов, мы снова углубились в Евангелие свободы, «которую даровал нам Христос» (Гал. 5:1). Основой наших богословских обсуждений была уверенность в том, что Церковь не живет для себя. Она несет свидетельство Евангелия благодати и истины, и предлагает всему миру дары Божии: любовь, мир, справедливость, примирение, силу Креста и Воскресения и чаяние вечности.

1. Главным приоритетом Святого и Великого Собора было провозглашение единства Православной Церкви. Опирающееся на Божественную Евхаристию и апостольское преемство Епископов, существующее

единство должно укрепляться и приносить новые плоды. Единая Святая Соборная и Апостольская Церковь является Божественно-человеческим обществом, предвкушением и переживанием последних реалий в Божественной Евхаристии. Как непреходящая Пятидесятница она есть неумолчный пророческий голос, присутствие и свидетельство Царства Божией любви.

Верная последовательной апостольской традиции и таинственному опыту, Православная Церковь является подлинным преемником Единой Святой Соборной и Апостольской Церкви, каковая исповедуется в Символе веры и подтверждается

в учении Отцов Церкви. Наша Церковь переживает тайну Божественной икономии в таинственной жизни, сосредоточенной на Евхаристии.

Православная Церковь выражает свое единство и соборность в Соборе. **Соборность** определяет организацию, принятие решения и выбор своего пути. Православные Поместные Церкви являются не конфедерацией Церквей, но Единой Святой Соборной и Апостольской Церковью.

Каждая Поместная церковь, где совершается Евхаристия, являет собой присутствие в данном месте и выражение Единой Святой Соборной и Апостольской Церкви. В право-

славной диаспоре в различных странах мира было решено продолжить работу Епископских собраний до тех пор, когда станет возможным применение канонической акривии (чтобы в каждом крае был только один епископ и церковная структура). Эти собрания состоят из канонических Епископов, назначаемых каждой автокефальной Церковью и пребывающих в подчинении ей. Скоординированное функционирование Епископских Собраний гарантирует соблюдение принципа православной соборности.

Во время своей работы Святой и Великий Собор подчеркнул важность собраний Предстоятелей, которые уже состоялись, и сформулировал предложение, учредить Святой и Великий Собор в качестве регулярно действующего Института.

2. Участвуя в Божественной Евхаристии и молясь о Вселенной, мы должны продолжать «литургию после Божественной Литургии» и нести **свидетельство веры** ближним и дальним согласно ясной заповеди Господа перед его Вознесением: «И будете Мне свидетелями в Иерусалиме и во всей Иудее и Самарии и даже до края земли» (Деян. 1, 8). Реевангелизация народа Божьего в современных секуляризованных обществах и евангелизация тех, кто до сих пор не познал Христа, является непреходящим долгом Церкви.

3. Наша Церковь, отвечая своему долгу свидетельства истины и своей апостольской веры, придает большое значение **диалогу**, главным образом с инославными христианами. Таким образом, прочий христианский мир глубже узнал подлинность Православного Предания, ценность святоотеческого учения, литургический опыт и веру Православных. Диалоги, которые ведет Православная Церковь, никогда не подразумевают компромиссов в вопросах веры.

4. Всплеск фундаментализма, наблюдаемый в различных религиях,

является выражением болезненной религиозности. Трезвый **межрелигиозный диалог** вносит значительный вклад в развитие взаимного доверия, мира и примирения. Елей религиозного опыта должен быть использован для заживления ран, а не для разжигания огня военных конфликтов. Православная Церковь решительно осуждает экспансию военного насилия, преследования, изгнания и убийства представителей религиозных меньшинств, принуждение к смене вероисповедания, торговлю беженцами, похищения людей, пытки и чудовищные казни. Она осуждает разрушение храмов, религиозных символов и памятников культуры. Церковь особенно обеспокоена положением христиан и других преследуемых этнических и религиозных меньшинств на Ближнем Востоке и в других регионах. Она обращается к мировому сообществу с призывом защитить местных Православных и других христиан, а также другие группы населения данного региона, обладающие неотъемлемым правом оставаться на своей родине в качестве равноправных граждан. Наш Собор призывает все стороны незамедлительно приложить систематические усилия к прекращению военных конфликтов на Ближнем Востоке, где продолжаются военные столкновения, и способствовать возвращению изгнанных на родину.

Мы обращаемся главным образом к сильным мира сего, дабы они способствовали воцарению мира и справедливости на родине беженцев. Мы призываем политические власти, граждан и православных верующих стран, в которых находят пристанище униженные беженцы, продолжать предоставлять им помощь как из собственных избытков, так и из последних средств.

5. Современная секуляризация ставит своей целью отчуждение человека от Христа и духовного влияния Церкви, неоправданно отождествляя ее с консерватизмом. Однако

западная цивилизация несет неизгладимый отпечаток непреходящего вклада христианства. Более того, Церковь как сфера и образ жизни в свободе выявляет спасительное значение Богочеловека и Его Тела.

6. В своем современном подходе к браку Православная Церковь считает нерушимым союз мужчины и женщины в любви, «тайну великую по отношению ко Христу и к Церкви» (Еф 5:32). Подобным образом она называет семью «малой Церковью». Проистекая из брака, семья является единственной гарантией воспитания детей.

Церковь постоянно подчеркивает значение воздержания. Христианская аскеза кардинально отличается от всякого дуалистического аскетизма, который отделяет человека от общества и ближнего. Напротив, она связывает его таинственной жизнью Церкви. Воздержание касается не только монашеской жизни. Аскетический этос характерен для христианской жизни во всех ее проявлениях.

*

Святой и Великий Собор, помимо конкретных тем, по которым были приняты решения, высказывает краткие замечания также по следующему актуальным современным проблемам:

7. Что касается вопроса отношения христианской веры к **естественным наукам**, Православная Церковь не стремится брать под свой контроль научные исследования и не выносит суждений по каждой научной проблеме. Церковь благодарит Бога, который наделил ученых даром открывать непознанные горизонты Божественного творения. Современное развитие естественных наук и технологий привело к радикальным изменениям в нашей жизни. Они приносят значительную пользу, облегчая нашу повседневную жизнь, помогая излечивать тяжелые заболевания, упрощая коммуникации между людьми, способствуя

исследованию космоса и др. Тем не менее, они также имеют ряд негативных последствий, таких как манипуляция свободой, постепенное упразднение ценных традиций, разрушение окружающей среды, оспаривание моральных ценностей. Научное знание, как бы быстро оно ни развивалось, не стимулирует волю человека и не дает ответа на серьезные этические и жизненные вопросы, не облегчает поиск смысла жизни и мира. Они требуют духовного подхода, который Церковь пытается предложить через биоэтику, основанную на христианской этике и святоотеческом учении. Наряду с уважением к свободе научного исследования, Православная Церковь подчеркивает также опасности, которые таятся в некоторых научных открытиях, акцентируя внимание на достоинстве человека и его божественном предназначении.

8. Современный экологический кризис возник по духовным и этическим причинам. Корни его связаны с алчностью, жадностью и эгоизмом, что приводит к нерациональному использованию природных ресурсов, загрязнению атмосферы вредными выбросами и парниковому эффекту. Христианский подход к решению этой проблемы требует от человека раскаяния в злоупотреблении природой, воздержания и аскетического этоса, который является противоядием против чрезмерного потребительства, и одновременно культивирует в человеке сознание, что он лишь «домоустроитель», а не властелин творения. Церковь не перестает подчеркивать, что будущее поколение имеет право на обладание природными благами, которые нам доверил Творец. По этой причине Православная Церковь активно участвует в различных международных усилиях в области экологии и провозгласила 1 сентября днем молитвы об охране природной окружающей среды.

9. В противовес нивелирующей и обезличивающей гомогенизации,

продвигаемой различными способами, Православие провозглашает уважение к самобытности **людей и народов**. Оно выступает против независимости экономики от основных потребностей человека и ее превращения в самоцель. Прогресс человеческого рода не связывается лишь с повышением уровня жизни и экономическим развитием в ущерб духовным ценностям.

10. Православная Церковь не вмешивается в политику. Ее слово остается рассудительным и пророческим как должное вмешательство на благо человека. Права человека в настоящее время находятся в центре внимания политики как ответ на современные социальные и политические кризисы и потрясения, ставя целью защиту граждан от произвола государства. Наша Церковь отме-

чает обязанности и ответственность граждан, а также необходимость постоянной самокритики политиков и граждан для существенного улучшения общества. Церковь главным образом подчеркивает, что **православный идеал человека** выходит за рамки установленных человеческих прав и что «превыше всего» есть любовь (1-е Коринфянам 13:13), как ее открыл нам Христос и которой жили верные последователи Его. Кроме того, она настаивает на том, что основополагающим правом является защита религиозной свободы, которая включает свободу совести, веры, отправления культа, как и все выражения религиозной свободы, будь то в личном или общественном порядке, как и право каждого верующего практиковать свободно, без вмешательства со стороны государства, исполнение своих религиозных обя-

занностей, публичное преподавание религии и условия функционирования религиозных общин.

11. Православная Церковь обращается к молодежи, которая ищет полноценной жизни, исполненной свободы, справедливости, созидания и любви. Она призывает ее осознанно соединиться с Церковью Того, Кто есть Истина и Жизнь, чтобы, придя в церковь, она могла применить свои силы, поделиться тревогами, заботами и ожиданиями. Молодежь является не просто «будущим», но также энергичным и творческим настоящим Церкви на поместном и вселенском уровнях.

12. Святой и Великий Собор открыл новые горизонты в современной многообразной вселенной. Он подчеркнул нашу ответственность в

пространстве и времени в перспективе вечности. Православная Церковь, сохраняя нетронутым свой таинственный и сотериологический характер, чувствительна к боли, тревоге и призыву народов о справедливости и мире. Она благовествует «день от дне спасение Его, возвещает во языцех славу Его, во всех людях чудеса Его» (Пс. 96, 3).

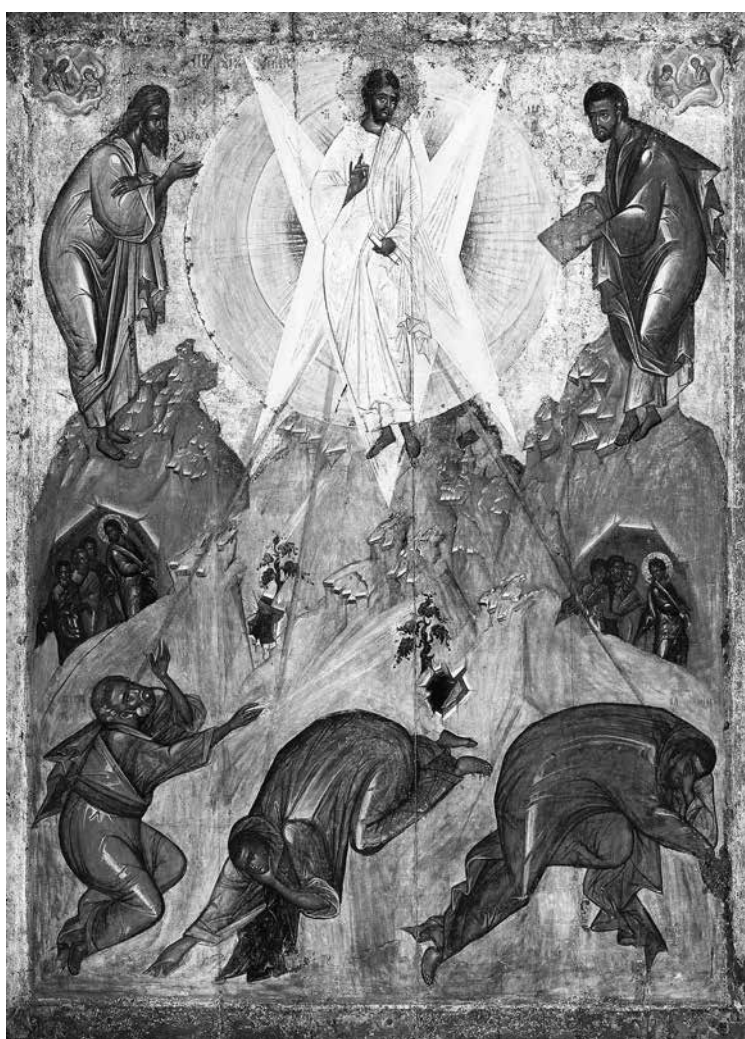
Помолимся же, чтобы «Бог всякой благодати, призвавший нас в вечную славу Свою во Христе Иисусе, Сам, по кратковременном страдании вашем, да совершит вас, да утвердит, да укрепит, да соделает непоколебимыми. Ему слава и держава во веки веков. Аминь».

/Подписи глав Церквей и членов делегаций/

ОТЦЫ ЦЕРКВИ О ПРЕОБРАЖЕНИИ ГОСПОДНЕМ

Господь преобразился в том сиянии славы, в каком Он будет тогда, когда явится вновь как царь. Но его внешний облик не стал другим; Его тело стало духовным и даже Его одежды сияли! (Иероним).

Когда Господь сказал перед своим преображением, что «есть некоторые из стоящих здесь, которые не вкусят смерти, как уже увидят Царствие Божие» (Лук., 9, 27), то под Царствием Божиим Он подразумевал видение сияния славы Господней, которое узрят люди, поскольку Он придет во славе Господней, а не в нашей убогости. Как Он дал узреть это тем, кому Он дал в этом обет? Он вззошел на высокую гору, взяв с собой трех избранных учеников. Там Он воссиял потусторонним, божественным светом, так что даже его одежды блистали подобно огню или молнии (Кирилл Александрийский).

Явился ли Господь тем, кто остался внизу, как слуги, или Он явился, как Бог, тем, кто поднялся с Ним на высокую гору? Но слушайте внимательно: сказано не просто, что Он был преображен, а был преображен „перед ними“. Итак, мы видим, что Иисус был преображен перед одними, а перед другими – нет. Желает ли ты видеть Его преображение? Тогда усердно соблюдай то, что говорит Евангелие. Тогда ты увидишь как Его „телесный“, так истинный Божественный образ. Настолько, насколько сможем, мы увидим Его в образе Бога. Также это относится к тем, кто поднялся с Ним на высокую гору, чтобы уединиться. Но и те, кто не поднялся на высокую гору, все же смогут увидеть Его деяния и услышать Его вдохновляющие слова. В то же время, Иисус преображается только перед теми, кто идет вверх. Его лик сияет как солнце, чтобы Он открылся детям света, отвергшим дела тьмы и облачившимся в оружие света. (Рим. 13, 12) (Ориген).

Иисус сам сиял, как солнце, пока-

зывая, что Он был свет, который просвещает всякого человека, проходящего в мир (Иоан. 1, 9). Так же, как солнце для телесных глаз, так Он для глаз души. Но Его одежды представляют рождение Прихода... поскольку как больная кровотечением женщина излечилась, прикоснувшись к краю Его одежды, так и Приход, пришедший от язычников, нашел спасение в проповедях Павла (Августин).

Господь был преображен, чтобы показать сияние славы креста, а также, чтобы утешить Петра и других, убоявшихся Его страданий, чтобы возвысить их чувства до высшего понимания и придать им большей отваги для того, чтобы они смогли выполнить свою задачу (Иоанн Златоуст).

Петр, желавший построить на горе три кущи, не знал, что говорил. Поскольку до страданий, вознесения Спасителя и Его победы над смертью и тленностью, Он не мог быть с Христом и спастись в небесной куще. Это случилось только после вознесения и восшествия на небо (Кирилл Александрийский).

Тронутый откровениями тайны, апостол Петр, отвергая мирское и презирая земное, охвачен был приступом жажды вечного. Исполненный радостью всего увиденного, он возжелал обитать с Иисусом там, где он ликовал в явленной славе Христа. Потому и говорит: **«Господи! хорошо нам тут быть; если хочешь, сделаем здесь три кущи»**. Но на его предложение Господь не ответил; не потому, что оно было дерзким,

но потому, что было неуместным, ибо мир не мог быть спасен иначе, кроме как смертью Христа. Будем же понимать среди искушений нашей жизни, что нам следует просить терпения прежде славы, ибо удача правления не приходит раньше времени испытаний (Лев I Великий).

Поскольку Петр говорил нелепо, Господь не ответил ему. Но Отец ответил Сыну. Появилась сияющее облако, и покрыло вещественные кущи, или, иначе, желающих воздвигнуть шатры. С неба раздался голос Отца, признавший Сына и поучавший Петра, а также, через него, всех апостолов: „Это мой любимый Сын“. Только ему можно построить кушу, только Его слушать. „Мой Сын“ – это кто-то иной, чем подручные, Моисей и Илия. Вы, как и они,

должны построить Господу кушу в святилище внутри своего сердца (Иероним).

Глас из облака провозгласил: «Сей есть Сын Мой Возлюбленный, в Котором Мое благоволение; Его слушайте». В проповеди Его Я делаюсь явным. В смирении Его Я прославляюсь. Потому слушайте Его не прекословно. Он – истина и жизнь. Он – сила Моя и мудрость. Слушайте Того, Кого предвещали таинства закона, Кого воспевали уста пророков. Слушайте Того, Кто кровью Своей искупил мир, Кто сковывает дьявола и сосуды его похищает, Кто разрушает узы греха и оковы вероломства. Слушайте Того, Кто открывает путь на небеса и болью креста готовит для вас ступени восхождения в Его Царство (Лев I Великий).

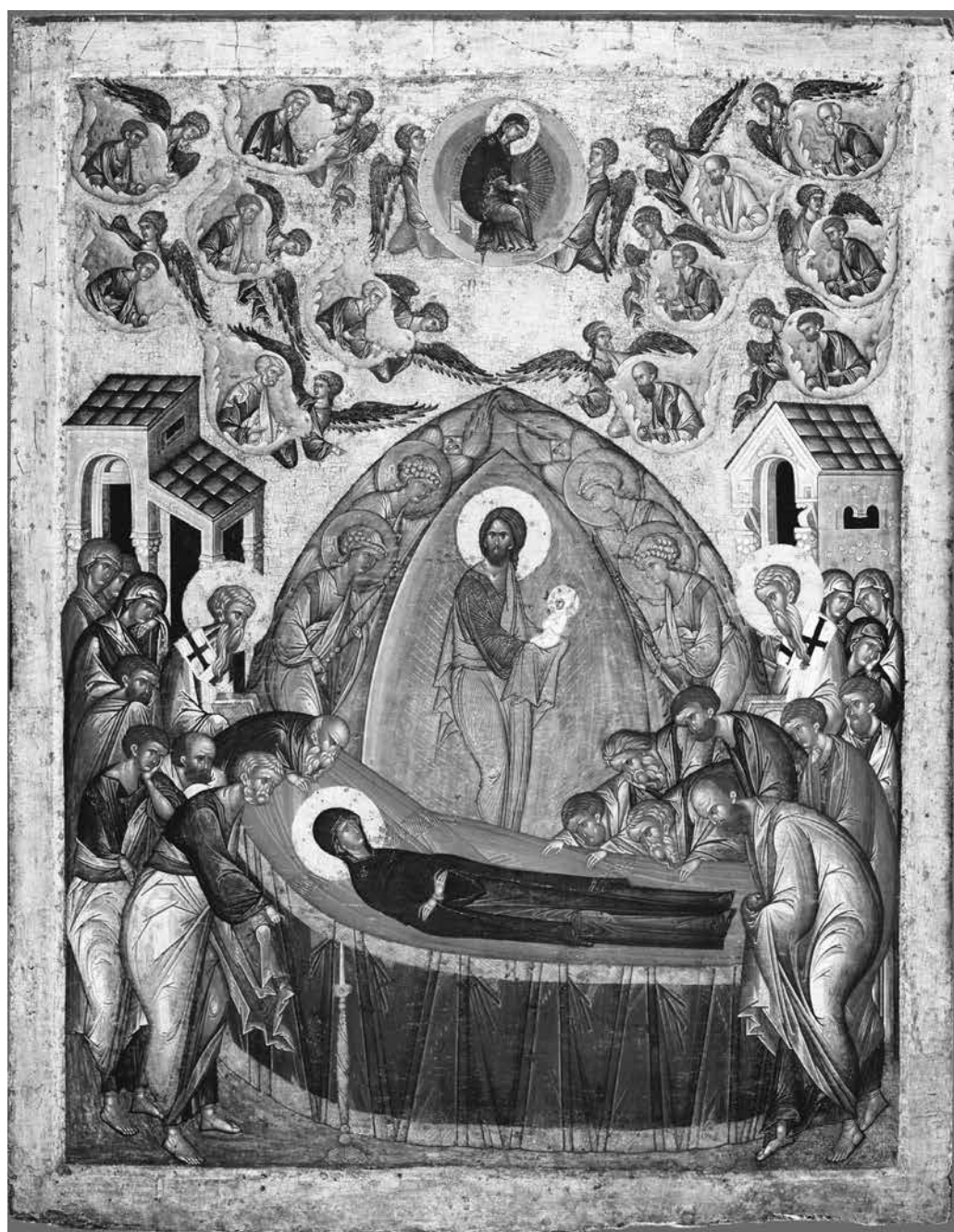
ОБ УСПЕНИИ БОГОРОДИЦЫ

Дни человеческой жизни протекают быстро и, тем быстрее, чем старше мы становимся. Никто из нас не спасется от этого непреодолимого потока, равнодушно несущего нас к закату жизни, к неизбежной встрече с призраком собственной тленности. Это наша общая доля здесь, в этом разоренном грехом мире. Этот мир, эта жизнь быстро катятся к могиле, поскольку древнее грехопадение Адама и Евы Он покрыл мрачной тучей мук и смерти. Никто не может преодолеть эту юдоль смертной тени. Все мы должны преодолевать старость, болезни, удрученность и, в конце, острые скалы прощания души с телом. Даже Та, кто, оставаясь Девой, подарила миру воплощенного Сына Господня, не была свободна от судьбы смертной плоти, оставаясь во власти времени и смертности.

Святой Иоанн Дамаскин говорит в своей проповеди об успении Богородицы:

„Сегодня сокровище жизни, бездна благодати... покрывается живоносной смертью и безбоязненно приступает к ней Та, Которая в чреве носила Ниспровержителя смерти, если вообще допустимо именовать смертью все священное и животворное Ее отшествие. В самом деле, как могла стать подвластной смерти Излившая на всех истинную жизнь? Однако Она подчиняется закону собственного Сына и наследует древнюю кару Адама, поскольку и Ее Сын, который сам есть жизнь, не отказался от смерти. Матерью Бога живого Она идет к Нему через смерть“.

В преклонном возрасте Святая Богородица находилась под опекой святого апостола Иоанна. Ведь именно Иоанн стоял рядом с Марией в этот

страшный час перед крестом, когда меч насквозь пронзил Ее душу. Только мать, потерявшая дитя, может понять ту боль и отчаяние, которые ощутила Она, видевшая своего Сына и Бога, висящего на кресте, будучи между жизнью и смертью, ведущего борьбу, преобразившую весь мир. И даже в эти моменты неопределимого страдания Господь наш Иисус думал о своей Матери и пере-

дал Ее под опеку своего любимого ученика: „Иисус, увидев Матерь и ученика тут стоящего, которого любил, говорит Матери Своей: Же'но! се, сын Твой“. Потом говорит ученику: „Се, Матерь твоя!“ И с этого времени ученик сей взял Ее к себе“ (Иоан., 19:26-27). Святой Иоанн с преданностью выполнил эту задачу и заботился о Пресвятой Деве до конца Ее дней.

Никто из нас не желает стариться, поскольку старость не приходит одна. Неприятно осознавать, что мы достигли возраста, в котором не способны делать то, что привыкли делать, что доставляет нам радость. Кости ноют, сосуды больны, вместо силы и радости жизни мы зачастую чувствуем боль и слабость. Все время нас преследует страх перед тяжелой болезнью и нуждой из-за того, что мы более не сможем сами ничего делать, и станем обузой для близких. А в конце пути мы должны предстать перед своим самым большим страхом и врагом, перед самой смертью. „Бедный я человек! кто избавит меня от сего тела смерти?“ – вопрошает апостол Павел и отвечает: „Благодарение Богу, даровавшему нам победу Господом нашим Иисусом Христом!“ (Послание к римлянам, 7, 24; 1 Послание к коринфянам 15, 57). Богоматерь была первой, которая полностью прочувствовала эту победу.

Священное предание повествует нам о последних днях, об успении и погребении Богородицы. Самое важное, что могила, вскрытая по настоянию опоздавшего на погребение апостола Фомы, оказалась пустой. Апостолы поняли, что Мать Жизни пробудил к жизни вечной Ее Сын, Иисус Христос. Здесь вновь будет уместно привести слова Иоанна Дамаскина:

„Ныне умственная одушевленная лестница, спустившись по которой, Вышний явился на земле и обращался между людьми, воспользовалась смертью как лестницей и взшла от земли на небо.“

Ныне земная трапеза, неискусно-брачно носившая Небесный Хлеб жизни, уголь Божества, была взята от земли на Небо.

Перед Той, в которой был не знавший мужчины божественный огонь, открываются врата Небесные и обращенные на восток врата

храма Божьего.

Сегодня одушевленный град Божий представляется из земного Иерусалима в Иерусалим Небесный.

Та, Которая Рожденного прежде всякой твари Единородного от Отца родила из Себя первенцем и единокровным, водворяется в Церкви первенцев.

Ковчег Господа, одушевленный и умственный, переносится в покой Сыновний.

Врата рая открываются и принимают богоносную землю, на которой произошло древо вечной жизни, поправшее преслушание Евы и смерть Адама".

Та, которая даровала миру Спасителя, является для нас надеждой, примером благочестия, обещанием нашего воскресения и будущих деяний. Она молится за нас перед престолом Милости, придает нам сил

и смелости, призывает нас к покаянию и чистоте душевной, чтобы мы вкусили блаженство и узрели Бога.

В кондаке на успение Богородицы мы поем:

„Богородицу, неусыпную в молитвах и необманчивую надежду в защите, не удержали гроб и смертность; ибо Ее как Мать Жизни представил к жизни Поселившийся в (Ее) всегда девственной утробе".

Мы не знаем, какие телесные и духовные испытания ждут нас впереди. Все это в руках милостивого Бога. „Притом знаем, что любящим Бога, призванным по Его изволению, все содействует ко благу" (Послание к римлянам, 8, 28). Какой бы ни была воля Божия, мы обретаем смелость и силы в Святой Богородице, „утешении больных, защитнице слабых и опоре старых".

На пути к этой неизбежной встрече, к этому мгновению, в которое мы переступим порог вечности, будем хранить веру в воскресение и надежду на жизнь вечную. Будем помнить наставление апостола Павла, что „вера же есть осуществление ожидаемого и уверенность в невидимом" (Послание к евреям, 11, 1). Поэтому успение Марии радует нас тем, что есть предвещание нашего собственного возрождения.

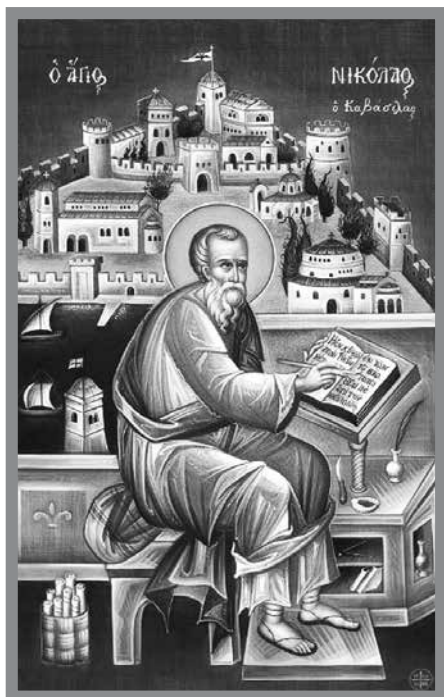
Святой апостол Петр пишет: „Благословен Бог и Отец Господа нашего Иисуса Христа, по великой Своей милости возродивший нас воскресением Иисуса Христа из мертвых к упованию живому, к наследству нетленному, чистому, неувядаемому, хранящемуся на небесах для вас, силою Божиею через веру соблюдаемых ко спасению, готовому

открыться в последнее время" (1 Пет. 1,3-5).

В конце мы молимся словами святого Нила:

„Будь, моя проводница, рядом со мной в мой смертный час и не презирай меня. Я знаю, о Дева, что виновен во многих грехах, и содрогаюсь, думая об этом часе. Но Ты, моя радость, будь рядом со мной в это время в своей милосердии. Моли о моем спасении, вызволи меня, Матерь Божия, из объятий злобных воздушных демонов. Преврати светом своим мою печаль и муку в радость, помоги мне неувредимым преодолеть княжества и царства тьмы, чтобы склониться пред троном славы, на котором Христос, наш Господь, царствует со своим вечным Отцом и Духом Святым. Аминь".

Из писаний митрополита Николая

СЕМЬ СЛОВ О ЖИЗНИ ВО ХРИСТЕ СВ. НИКОЛАЙ КАВАСИЛА

(начало в № 61 газеты «Metropolis»)

Семь слов о жизни во Христе
Св. Николай Кавасила

(начало в № 61 газеты «Metropolis»)

И для ветхого человека тело составлено из земли, а новый, — сказано, — от Бога рожден (1Ин.3:9), и о той и другой жизни свидетельствует та и другая трапеза, ибо одну износит земля, а нового человека Преднебесный питает собственной плотью. Посему и по разрешению один возвратится в землю, из которой произошел, другой отойдет ко Христу, откуда взят, и каждый покажет кончину, сообразную с произведшим его в начале: «яков, — сказано, — перстный, таковы и перстии, и яков небесный, тацы же и небес-

нии» (1Кор.15:48) и не по душе только, но и по самому телу. Ибо и оно небесное, как там то и другое перстное; ибо душа обитает в руках Небесного, а тело есть член Его, и души оно не имеет, а исполнено живущего Духа, и по окончании первой жизни живет лучше, нежели как и сказать можно, поелику истинно и не умирало от начала. Ибо только непщевани была умереть, — говорит Соломон, — и притом не премудрыми, а в очесех безумных (Прем.3:2). Ибо как «Христос возста из мертвых, ктому уже не умирает, смерть Им ктому не обладает» (Рим.6:9), так и члены Христовы «смерти не имут видети во веки» (Ин.8:51). Ибо как вкусят смерть они, всегда соединенные с живым сердцем? Если видимое есть только персть и ничего нет более, не должно сему удивляться. Ибо сокровище внутри; живот наш, — сказано, — сокровен есть (Кол.3:3), а вместилищем его служит скудельный сосуд, «имамы бо сокровище сие в скудельных сосудах» (2Кор.4:7), сказал Павел. Почему, кому видно только снаружи, тем представляется однобрение, когда же явится Христос, и самый прах покажет свою красоту, потому что, будучи членом одного луча, откроется и уподобится солнцу, и будет испускать общий с ним луч. Ибо «просветятся, — говорит, — праведницы, яко солнце в Царствии Отца их» (Мф.13:43), царством Отца называя оный луч, в сиянии коего явился Он, открывая Апостолам, видевшим, как сам сказал, самое Царство Божие, пришедшее уже в силе (Мк.9:1). Просветятся же и праведники в день оный одной светлостью и славой, когда они будут принимать, а Он сообщать свет. Ибо сей самый хлеб, сие самое тело, которое, отходя туда, понесут от сей трапезы, явится тогда на облаках пред очами всех и подобно молнии, в одно мгновение времени на восто-

ке и западе, покажет свою красоту. С сим лучом живут блаженные здесь, и по смерти не удаляется от них свет. Ибо свет всегда с праведными и просвещаемые им отходят они в жизнь оную, устремляясь к Тому, с Которым всегда жили во времени. Ибо что случится тогда с каждым из воскресающих, именно что кости, и части, и члены, соединяясь с головой, составят целость тела, тоже будет и со Спасителем Христом, общей главой всех. Ибо сия глава едва только воссияет на облаках, отовсюду соберет собственные члены. Бог посреди богов, прекрасный вождь прекрасного лика, и как тяжелые тела, как скоро будут расторгнуты узы, удерживающие их в воздухе, падают к земле, и тотчас находят свое место, так и тела святых теперь привязаны к земле, преданы глению и находятся под игом, и «посему — сказано, — воздыхаем в жилище сем, а когда явится свобода, неудержимым парением устремятся ко Христу, дабы занять собственное место». Почему Павел, показывая, что оно течение неудержимо, называет его восхищением; «восхищена, — говорит, — будем на облаках в сретение Господне на воздусех» (1Сол.4:17), и Сам Спаситель сказал, что поемлет их, говоря: «тогда два будета на селе, един поемлет, а друеий оставляется» (Мф.24:40), означая сим, что не человеческое это дело и не собственными совершается силами, как будто есть место собственному их усилию, но повлечет их и восхитит Сам Он, который не подлечит никакому времени. Ибо как в начале не дожидаясь, что искали Его, но Сам искал заблуждающих, и указал путь, не могших же идти по нем Сам нес, поднимая на рамена Свои, и падающих воззывал, и удаляющихся призывал, и вообще заблаготворительно все совершил для

спасения их, так и тогда совершающих последнее к Нему течение Сам восставит, и для летящих Сам будет крылами. Потому и орлами именуется сообщающихся к трупу; «идеже, — говорит, — труп, тамо соберутся орлы» (Мф.23:28). Ибо от трапезы пойдут к трапезе, от сокровенной к явленной уже, от хлеба к телу. Ибо теперь Христос хлебы для них, еще живущих человеческой жизнью, и пасха, ибо переходят отсюда во град небесный; «тогда же изменят крепость, окрылаются яко орлы», говорит чудный Исаия (Ис. 40:31), тогда воссядут при самом теле, свободном от покровов. Указуя на сие, блаженный Иоанн говорит: «узрим Его, якоже есть» (1Ин.3:2), ибо Он уже не хлеб для них, когда окончится жизнь во плоти, и не пасха для пребывающих уже на одном месте, а признаков трупа имеет много. Ибо руки Его с язвами, и ноги Его имеют следы гвоздей, и ребра носят еще знак копья. К сему трупу ведет она вечеря; без нее невозможно получить его, как с исторгнутыми глазами нельзя видеть свет. Ибо поелику не вкушающие вечера не имеют жизни в себе самих, как Бессмертный может быть главой мертвых членов? Ибо одна сила трапезы, и Один предлагает ее в том и другом мире, и одно есть брачный чертог, другое приготовление к брачному чертогу и иное есть сам Жених. Почему для тех, кои не с сими дарами отходят, не остается ничего более для жизни, а кому случилось и получить благодать и сохранить ее, те и вошли в радость Господа своего, и вступили с Женихом в брачный чертог, и иного утешения насладились на вечерах, не тогда получив все, но в явлении Его чище ощущая то, что принесли пришедши. И такова причина, по которой «Царствие Божие внутрь нас есть» (Лк.17:21).

Fotod: internet?

Foto: Aivar Kaste, 2016

PALVERÄNNAK POOLAS

Age Ploom

Poola Õigeusu Noorte Liit korraldas 13.–15. maini pühapäeval Grabarkal asuvas kloostris juba 37. õigeusklike noorte palverännaku. Palverändureid oli üle kogu Poola kohale saabunud saja ringis, lisaks külalisi nii Slo-

vakkiast kui ka Venemaalt, ning minul oli võimalus esindada Eestit.

Selle palverännaku traditsioon on alguse saanud 1990. aastal, kui Poola õigeusklikud noored otsustasid koguneda nädalavahetuseks pühapäeval asuvasse kloostrisse Jumalat teenima. Grabarkat võib lugeda üheks Poola olulisemaks palverännu sihtkohaks, mida igal aastal külastab enam kui 10 000 usurändurit.

Palveränd algas allika juurest vee pühitsemisega – see meenutas Kuremäe kloostrit, kus suurte pühade ajal sellatolist traditsiooni järgitakse. Kui palverännak tähendas minu jaoks siiani pigem läbitud kilomeetreid palves, siis Grabarkal oli rõhk erinevatel teenistustel ja õpitubadel. Neis oli võimalus tutvuda ikoonimaalimisega, kirikulauluga, Poola rahvatantsuga ning komposkiini tegemisega. Mina valisin palvekeegi tegemise, lootuses, et olen seekord edukam kui Kreeka kloostris, kus üritasin oma ristiema õpetuste järgi palvenööri (komboskini) valmistada. Pärast

tunniajast tõsisest pusimist, suutsin tekitada sõlmede pusa, mis ka parima tahtmise korral ei meenutanud palvenööri. Ent algus oli väga paljulubav: meid oli ainult seitse ja nunn suutis igapäev nippe ette näidata ja töövõtteid vajadusel parandada. See õnn oli suhteliselt üürrike, sest peagi saabus kaksikümme noort lisaks ja ühest nunnast kõigi juurde enam ei piisanud, mistõttu tuleb tõdeda, et seekordki jäi mul palvekeegi tegemata.

Üks muljetavaldav *workshop* oli nimega „100 küsimust“ igapäev kirjutades kõik oma meele mõlkuvad küsimused kollastele paberitele, mis korjati kokku ja laotati metropoliidi ja preestrite ette lauade laiali, kes neile ükshaaval vastama hakkasid.

Grabarka on tuntud oma ristimäe poolest, mille traditsioon ulatub tagasi 1710. aastasse, kui seda regioonist laastas koolera-epideemia. Paljud inimesed olid sellesse surmatoovasse tõvesse haigestunud ning tervenemislootus oli nullilähedane. Legendi kohaselt sai üks

vana mees ilmutuse, et surmast pääsemiseks peavad nad Grabarka mäele risti püstitama ja paluma lunastust. Ilmutust järgides toimus imeline kohene tervenemine. Ime meelespidamiseks ehitati mäe otsa kabel, millest hiljem sai kloostris.

Ristide püstitamise komme jätkub tänapäevani, mistõttu igapäev, kes kloostrisse palverännakule läheb, paneb ristimäele risti. Riste on väga erinevatest materjalidest, suurusest rääkimata. Sain oma üllatuseks teada traditsioonist, mille käigus tassiti reede õö hakul mitmemetrist risti õlgadel mäest üles kiriku juurde ning püstitati see palvete, laulude ja küünalde saatel. Püstitatud risti alla pani igapäev küünla ja luges palve.

See oli imeline kogemus ja kui järgmisel aastal Poola Õigeusu Kirik meile taas kutse saadab, siis soovitan kindlasti minna pühale mäele palverännakule.

VORMSI PALVERÄNNAK

Ootame Sind reedel, 12. augustil Rohukülalt väljuvale praamile (kas kell 16.15, 18.15 või 20.15). Praami graafikut Vormsile ja tagasi ning hindasid näed Kihnu Veeteede kodulehelt: <http://www.veeteede.com/index.php?moodul=100&idc=1011003100010001000&l=1&al=1&period=363>

Õõbimine on korraldatud luteri kiriku palvelas või telgis, olenevalt Sinu enda registreerimisel tehtud valikust. Õõbimiskoht asub 8 kilomeetri kaugusel Sviby sadamast.

KAVA

Reede
Avapalvus
Õhtusöök
Paneeldiskussioon teemal „Palverännak“

Laupäev

Palverännak algab õigeusu kiriku varemete juurest orienteeruvalt 05.33 (päiksetõusu ajal) koos alguspalvega. Jooksvalt on korraldatud hommikusöök.

Palverännakul tehtavad peatused:

1. Õigeusu kiriku varemed;
2. Õigeusu kalmistu;
3. Vaeoja;
4. Suuremõisa varemed;
5. Korallriff, Valgemägi;
6. Saxby palvemaja;
7. Tuletorn – piknik;
8. Kersleti palvemaja;
9. Vargstaini rändrahn;
10. Kalmistu ja luteri kirik.

Igas peatuses kokkuleppeliselt palverännus osalejatega loeb eri konfessiooni esindaja oma traditsiooni järgides palve. Kokku on palverännak 18 kilomeetrit. Rändureid saadab auto, mis vajadusel viib piknikuplatsile või luteri kiriku juurde tagasi neid, kes mil-

legipärast ise sinna enam tulla ei jaksaks või ei saa. Usurännaku marsruut on läbitav ka lapsevankriga tulijale.

Õhtusöök

Võimalusel saab ka sauna

Pühapäev

Hommikusöök

Oikumeeniline jumalateenistus luteri kirikus
Lõunasöök
Kojumine

Kaasa

Jalanõud, millega oleks võimalik 18 kilomeetrit palverändu kaasa teha;
Ilmastikukindlad riided;
Pesemisasjad;
Vahetusriided;
Sinu konfessiooni palveraamat;
Peatuspaikades on meil olemas vesi, aga soovitan kaasa võtta väikese pudeli, kui tahad vahepeal ka juua;

Kui ilm lubab, saab minna ujuma, selleks kaasa võtta ujumisriided ja rätik.

Registreerimine

Registreerida saab siit:

<http://ekn3.ee/palverannak/>

Kui tekkis küsimusi, ole hea, kirjuta mulle: armastaevas@gmail.com

Hind

Kuni 1. augustini on majas õõbimine 25 eurot (voodipesu on kohapeal olemas) / telgis 20 eurot (telk, magamiskott ja -matt tuleb endal kaasa võtta).

Pärast 1. augusti on hind 35 eurot majas / 30 eurot telgis.

Raha kanda üle Eesti Kirikute Nõukogu kontole: SEB Pank 10 0520 3948 6002 viitega: Vormsi palverännak.

Kohtumiseni Vormsil